

**İLETİŞİM CİHAZLARININ YOĞUN KULLANIMININ ÇİFTLERİN
EVLİLİK DOYUMUNA VE YÜZ YÜZE İLETİŞİMİNE OLAN ETKİSİ
ÜZERİNE NİTEL ÇALIŞMA**

A.E. CAM

BAU 2022

Ayşe Ece CAM

ŞUBAT, 2022

**İLETİŞİM CİHAZLARININ YOĞUN KULLANIMININ ÇİFTLERİN
EVLİLİK DOYUMUNA VE YÜZ YÜZE İLETİŞİMİNE OLAN ETKİSİ
ÜZERİNE NİTEL ÇALIŞMA**

**BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

AYŞE ECE CAM

AİLE DANIŞMANLIĞI DALINDA

YÜKSEK LİSANS DERESESİ İÇİN GEREKLİ ÇALIŞMALAR

YERİNE GETİRİLMİŞTİR

ŞUBAT, 2022

BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

...../...../.....

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU

Program Adı:	Aile Danışmanlığı Yüksek Lisans
Öğrencinin Adı Soyadı:	Ayşe Ece CAM
Tezin Adı:	İLETİŞİM CİHAZLARININ YOĞUN KULLANIMIN ÇİFTLERİN EVLİLİK DOYUMUNA VE YÜZ YÜZE İLETİŞİMİNE OLAN ETKİSİ ÜZERİNE NİTEL ÇALIŞMA
Tez Savunma Tarihi:	01 Şubat 2022

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tarafından onaylanmıştır.

Prof. .Dr. Ahmet Öncü
Enstitü Müdürü

Bu Tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

	Ünvanı, Adı Soyadı	İmza
Tez Danışmanı:	Dr. Seda Gökçe Turan	
2. Üye:	Prof. Dr. İshak Aydemir	
3. Üye:	Dr. Furkan Gözel	

Bu tezdeki tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak elde edildiğini ve sunulduğunu; ayrıca bu kuralların ve ilkelerin gerektirdiği şekilde, bu çalışmadan kaynaklanmayan bütün atıfları yaptığımı beyan ederim.

Ad, Soyad : Ayşe Ece Cam

İmza :

ÖZET

İLETİŞİM CİHAZLARININ YOĞUN KULLANIMININ ÇİFTLERİN EVLİLİK DOYUMUNA VE YÜZ YÜZE İLETİŞİMİNE OLAN ETKİSİ

Cam, Ayşe Ece

Aile Danışmanlığı Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Seda Gökçe Turan

Şubat 2022, 47 sayfa

Bu tez çalışmasında iletişim cihazlarının yoğun kullanımının evli çiftlerin yüz yüze iletişimi ve ilişki doyumlarına üzerine etkilerini yordama amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, kartopu örnekleme çeşitlerinden biri olan amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiş olup, Antalya ilinde yaşayan 20 evli çift çalışmaya dahil edilmiştir.

Veriler; demografik bilgi formu ve açık uçlu sorular kullanılarak toplanmıştır. Verilerin toplanma aşamasında nitel araştırma yöntemlerinde kullanılan bir görüşme tekniği olan standartlaştırılmış açık uçlu görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşmeler online/yüz yüze yapılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler nitel araştırma tekniğine uygun bir şekilde değerlendirilmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgular göre; iletişim cihazlarının yoğun kullanımının evli çiftlerin yüz yüze iletişiminin kalitesini olumsuz yönde etkilediği, çiftlerin bu cihazların başında geçirdikleri zaman ve odak süresi arttıkça eşlerin duygusal, psikolojik açılardan olumsuz duygu durumları içine büründükleri ve çiftlerin ilişkilerine duydukları tatmin duygusunda bir azalma olduğu gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İletişim cihazları, evlilik doyumu, yüz yüze iletişim

ABSTRACT

THE EFFECT OF INTENSIVE USE OF COMMUNICATION DEVICES ON MARRIAGE SATISFACTION AND FACE TO FACE COMMUNICATION OF COUPLES

CAM, Ayşe Ece

Family Consulting Master Program

Thesis Supervisor: Dr. Öğr. Üyesi Seda Gökçe Turan

February 2022, 47 pages

This thesis is planned to evaluate face-to-face communication and relationship satisfaction of the married couples who use the communication devices intensively. In the study group of the research, 20 couples were used in the province of Antalya, who were married with a sampling method of the snowball sampling type.

Data: demographic information form and open-ended questions were collected. Interviews were conducted with people whose standard was explained, an interview used in qualitative education for data collection. Interviews were conducted online/face-to-face. It has been evaluated as suitable for research.

According to the results obtained from the research; due to this design of married couples with the intensive usage of communication devices, the face-to-face communication is affected negatively. Also, by the increasing time and focus on these communication devices results in emotional and psychological negativity also decreased relationship satisfaction.

Key Words: Communication devices, marital satisfaction, face-to-face communication

TEŞEKKÜR

Araştırma sürecim boyunca ilgisi, sabrı, akademik anlamda rehberliği, sevgisi ve motive eden ve sözleriyle beni cesaretlendiren, her zaman yanımda olduğunu hissettiğim değerli hocam ve tez danışmanım Sayın Seda Gökçe TURAN'a en derin sevgi ve saygılarım sunuyorum.

Verileri toplama aşamasında bana çokça yardımcı olan canım arkadaşım Eylem Çelik ERHAN'a

Ve tüm bu süreç boyunca yanımda olan canım kardeşim Ali Kaan CAM'a

Verdikleri destek ve ilgi için teőekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

İNTİHAL	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi
Bölüm 1: Giriş.....	1
1.1 Problem Durumu	2
1.2 Araştırmanın Amacı	3
1.3 Araştırmanın Önemi	3
Bölüm 2: Alan Yazın Taraması.....	4
2.1 İletişimin Tanımı	4
2.2 İletişimin Çeşitleri	5
2.2.1 Yüz Yüze İletişim.....	5
2.3 İletişim Cihazları	5
2.4 İletişim Cihazı Özellikleri.....	6
2.5 İletişim Cihazı Çeşitleri	7
2.6.1 Cep Telefonu	8
2.6.2 Bilgisayar.....	9
2.6.3 Tablet.....	9
2.6.4 Akıllı Saat.....	10
2.6 Aile ve Evlilik.....	10
2.6.1 Evliliğin Tanımı.....	11
2.6.2 Evlilik Doyumu	12
2.6.3 Evlilik Doyumunu Etkileyen Faktörler	14
2.6.4 Evli Bireylerde İletişim Cihazı Kullanımı.....	15
2.6.5 İletişim Cihazları Kullanımının Evlilik Doyumuna Etkisi	16
Bölüm 3: Yöntem.....	16
3.1 Araştırma Modeli.....	18
3.2 Evren ve Katılımcılar / Çalışma Grubu	18

3.3 Verilerin Toplanması.....	20
3.3.1 Demografik Bilgi Formu	20
3.3.2 Yarı Yapılandırılmış Açık Uçlu Sorular.....	21
3.4 Verilerin Analizi	21
3.4.1 İçerik Analizi	21
3.4.2 Geçer ve Güvenirlik	22
3.4.3 Sınırlamalar	23
Bölüm 4: Bulgular.....	25
4.1 Araştırma Grubunun Demografik Özellikleri.....	25
4.2 Birinci Probleme Ait İlişkin Problemler.....	29
4.3 İkinci Probleme Ait İlişkin Problemler.....	33
Bölüm 5: Tartışma ve Sonuçlar	36
5.1 Araştırma Sorunlarının Bulgularının Tartışılması	36
5.2 Sonuçlar	39
5.3 Öneriler	41
KAYNAKÇA	42
EKLER	
A. Aydınlatılmış Onam Formu	48
B. Sosyodemografik Bilgi Formu	49
C. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu Soruları	50

TABLÖLAR LİSTESİ

TABLÖLAR

Tablo 3.1: Katılımcılara Yapılan Görüşme Biçimleri ve Süreleri.....	19
Tablo 4.1: Katılımcıların Yaş Dağılımı.....	25
Tablo 4.2: Katılımcıların Eğitim Durumu.....	26
Tablo 4.3: Katılımcıların Mesleki Durumu.....	26
Tablo 4.4: Katılımcıların Gelir Durumu	27
Tablo 4.5: Katılımcıların Ortalama Evlilik Süresi	27
Tablo 4.5: İletişim Cihazlarının Yoğun Kullanımının Evlilik Doyumuna Olan Etkisine İlişki Görüşlerin İçerik Analizi.....	29
Tablo 4.6: İletişim Cihazlarının Yoğun Kullanımının Çiftlerin Yüz Yüze Olan İletişimine Olan Etkisine İlişkin Görüşlerin İçerik Analizi.....	30

ŞEKİLLER LİSTESİ

ŞEKİLLER

- Şekil 4.1: İletişim Cihazlarının Yoğun Kullanımının Evlilik Doyumuna Olan Etkisi:
İlişkin Görüşlerin İçerik Analizi.....31
- Şekil4.2: İletişim Cihazlarının Yoğun Kullanımının Evlilik Doyumunu Etkileyen
Psikolojik Faktörler Alt Tema Kodları.....31
- Şekil 4.3: İletişim Cihazlarının Yoğun Kullanımının Evlilik Doyumunu Etkileyen
Kişisel Faktörler Alt Tema Kodları32
- Şekil 4.4: İletişim Cihazlarının Yoğun Kullanımının Yüz Yüze İletişime Olan Etkisi
İlişkin: Görüşlerin İçerik Analizi.....34
- Şekil 4.5: İletişim Cihazlarının Yoğun Kullanımının Yüz Yüze İletişime ve Duygulara
Olan Etkisi Alt Tema Kodları.....34
- Şekil 4.6: İletişim Cihazlarının Yoğun Kullanımının Yüz Yüze İletişime ve
Davranışlara Olan Etkisi Alt Tema Kodları.....35

KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
TDK	Türk Dil Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TV	Televizyon
TL	Türk lirası
K 1	Katılımcı Kadın
K 2	Katılımcı Erkek

Bölüm 1

Giriş

İçinde yaşadığımız dönem sanayi devri sonrası Enformasyon Çağı olarak nitelendirilmemektedir (Uğurlu, 2010). Yaşanılan her dönem beraberinde kendine has özellikler ve yenilikler getirmektedir. Yaşadığımız dönemin en belirgin yönü ise teknolojinin gelişimiyle birlikte kişilerarası iletişimi kolay ve zahmetsiz bir hale getiren iletişim cihazlarının insan yaşamına dahil olmasıdır. 20. Yüzyılın sonlarından itibaren toplumun sosyal ve ekonomik ihtiyaçları doğrultusunda hızla gelişen bilgi ve iletişim teknolojileri, dünya üstünde var olan sınırları ortadan kaldırmış olmakla birlikte diğer toplumdaki kişiler ile daha kolay bir şekilde etkileşim kurmalarına zemin hazırlamıştır. Hızla değişen ve gelişen teknoloji insan davranış ve iletişim kalıplarını da bir değişime sürükleyerek adeta insan yaşamında yeni bir dönemin kapılarını açmıştır. İletişim, insan varlığının en başından beri var olan insanların en temel gereksinimidir. İnsanların toplumda var olmaya devam edebilmesi için diğer kişilerle iletişim kurmak durumundadır. İletişim cihazlarının ortaya çıkışı ve yaygın olarak kullanımının artmasıyla birlikte bu cihazlar adeta anahtarlık, cüzdan gibi kişilerin elinden bırakmadığı nesnelere haline dönüşmüşlerdir. İletişimde sağladığı kolaylıklar olduğu gibi bu cihazlara yönetilen odak ve cihazlardan gelen bildirimleri sürekli kontrol etme isteği ikili ilişkilerde özellikle evli çiftler arasında yaşanabilecek çatışmalara, çiftlerin ilişkilerinden duydukları doyumun azalması ve bireylerin yalnızlık, mutsuzluk ve öfke negatif duygu durumlarını deneyimlemelerinde neden olabilmektedir.

Bu çalışma beş bölüme ayrılmıştır. Araştırmanın birinci bölümünde: araştırmanın amacı ve önemine yer verilmiştir. Araştırmanın ikinci kısmında iletişim kavramı, çeşitleri, iletişim cihazlarının tanımı ve çeşitleri, aile ve evlilik, evlilik doyumu ve evlilik doyumunu etkileyen faktörlere ilişkin alan yazılarına yer verilmiştir. Araştırmanın üçüncü bölümünde ise araştırma modeli, örnekleme, verilerin toplanması ve analize ilişkin ile bilgilerle birlikte araştırmaya dair sınırlılıklara yer verilmiştir. Araştırmanın dördüncü bölümde araştırma sonu elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Araştırmanın beşinci ve son kısmında ise elde edilen bulguların tartışılması, sonuçlar ve öneriler yer almaktadır.

1.1 Problem Durumu

Dün gerçekleşmesi imkansızmış gibi görünen birçok fikir geleceği zihninde canlandıran, yaratıcı insanlar sayesinde bugün gerçek olmuş, insan yaşamının farklı birçok alanına dahil olmuştur. Özellikle teknoloji alanında yaşanan gelişimler, imkânsız gibi görünen fikirlerin aslında hayal olmadığını kanıtlar niteliktedir. Teknoloji dünyasında yaşanan olumlu gelişmeler insanoğlunun hayatını olumlu yönde etkilemiş ve değiştirmiştir. Cep telefonu, bilgisayar ve tablet gibi teknolojik cihazlarının insan hayatına dahil olmasıyla birlikte fiziki sınırlar ortadan kalkmıştır. Artık istenilen her yerde kişiler, diledikleri insanlar ile görüşme, buluşma ve konuşma şansına sahiptirler. Hızla gelişen teknoloji sağladığı avantajlar, iletişim kurma biçimlerimizi ve davranış kalıplarımızı etkilemiş ve değiştirmiştir. İletişim, sosyal bir varlık olan insanın en temel ihtiyaçlarından biridir. Sözlü ve sözsüz iletişim yollarıyla insanlar; duygularını, düşüncelerini ve iletmek istedikleri mesajları bu şekilde birbirleriyle paylaşır. Teknolojinin gelişmesine paralel olarak gelişen ve ortaya çıkan iletişim cihazları; cep telefonu, tablet ve bilgisayarlar sayesinde insanlar daha az zahmet ve zaman harcayarak gereksinim duydukları etkileşime girmektedirler. Türkiye istatistik kurumu (TÜİK) verilerine göre 2016 yılı Nisan ayında hanelerin %96,9' unda cep telefonu veya akıllı telefon, %22,9'unda masaüstü bilgisayar, %66'sında taşınabilir bilgisayar bulunmaktadır (Güler vd. 2017). 2013-2016 yılları arasına bakıldığında hanelerde cep telefonu, tablet ve akıllı TV'lerin bulunma oranlarında artış, masaüstü bilgisayarı kullanma oranında azalma olduğu görülmüştür. Tüm bu iletişim cihazlarının yaygın olarak kullanılmaya başlanmasıyla birlikte bu cihazlara ayrılan vakit ve dikkat miktarı da artmıştır. Hemen hemen her evde bulunan bu cihazlar, özellikle çiftlerin evlilik yaşamlarında birtakım sorunlar yaşamalarına zemin hazırlayabileceği düşünülmektedir. Evlilik olgusu, bireylerin maddi, manevi ihtiyaçlarının karşılandığı bir kurumdur. İletişimin dijitalleşmesi ve iletişim cihazların yaygın kullanımı, evlilik içi iletişimi de etkilemiş olmakla birlikte iletişimin yönü değişerek çiftler birbirlerine ayıracakları vakti artık bu cihazlara ayırmaya başlamış, çiftler birbirlerine karşı olan duygularını mesaj veya arama yoluyla aktarmaya başlamışlardır. Çiftlerin birbirleriyle iletişim halindeyken veya birlikte zaman geçirdikleri zaman dilimlerinde araya giren iletişim cihazları çiftlerin iletişim kalitesini ve ilişki doyumlarına olumsuz bir etkisi olduğu düşünülmektedir.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; iletişim cihazlarının yoğun kullanımının evli çiftlerin evlilik doyumlarına olan etkisini ve iletişim cihazlarının yoğun kullanımının evli çiftlerin yüz yüze iletişimine olan etkisi incelemektir.

1.3 Araştırmanın Önemi

Modern dünya, teknoloji alanında yaşanan gelişmelere paralel yönde değişmekte ve gelişmektedir. Teknoloji sunduğu yeni dünya ile insan hayatında oldukça geniş bir yer kaplamaya başlamıştır. Teknoloji, geçmişten günümüze insanlara sınırsız imkân vermiş olup, imkânsız denilen birçok fikri de mümkün hale getirmiştir. Teknoloji dünyasında yaşayan bu değişim, küresel dünyayı etkilediği gibi bireysel hayatlarımızı da oldukça derinden etkilemiştir. Kullanılan akıllı telefonlar, tabletler, dizüstü bilgisayarları, akıllı saatler gibi benzer teknolojik ürünler artık insan hayatında olmazsa olmazları arasında yer edinmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) düzenle olarak yürüttüğü hanelerde teknoloji kullanımına ilgili yapmış olduğu çalışmaya bakıldığında 2017 yılında akıllı telefon bulunan ev oranı yüzde 97,8'e ulaşmıştır. Kullanımı giderek artan ve yaygınlaşan bu iletişim cihazları, kişilerin hayatını kolaylaştırdığı gibi daha önce hiç, var olmayan, kişiler arası sorunların ortaya çıkmasına da zemin hazırlamıştır. İlk defa McDaniel, B. T. (2016) tarafından kullanılan'' *technoference*'' terimi çiftlerin veya ailelerin iletişiminin teknolojik cihazlarının araya girmesiyle bozulması ve kurulmuş, olan iletişimin kalitesinin olumsuz yönde etkilenmesi olarak ifade etmiştir. McDaniel, B. T. (2019) bir başka çalışmasında teknolojik cihazları yoğun bir şekilde kullanan çiftlerin birlikte geçirdikleri boş zamanlarda daha az tatmin olma, daha fazla çatışma yaşama ve genel olarak ilişkileri hakkında olumsuz düşünceler hissetme eğilimi oldukları içinde olduğunu belirtmiştir. Tüm bu bilgilerin ışığında değişen dünya ile daha hiç, var olmayan sorunlar da gün yüzüne çıkmaya başlamıştır. Bu çalışma da iletişim cihazlarının yoğun kullanımı ile evli çiftlerin evlilik doyumu ve yüz yüze iletişimleri üzerine nasıl bir etkisi olduğu derinlemesine araştırılacaktır.

Bölüm 2

Alan Yazı Taraması

2.1 İletişimin Tanımı

Sosyal bir varlık olan insanın hayatındaki en temel ihtiyacı iletişim kurmaktır. Bu şekilde bireyler çevrelerinde yaşanan olaylar ve durumlardan haberdar olurlar. İletişim sayesinde bireyler toplumun bir parçası olduğunu hisseder ve karşılamak istedikleri ihtiyaçlarını veya karşı tarafa iletmek istedikleri mesajları iletişim yoluyla karşılarlar. İletişim, iki ünite arasında yapılan mesaj alışverişidir. Bir başka tanıma göre de iletişim, “haber, bilgi, duygu, düşünce ve tutumların simgeler sistemi aracılığı ile kişiler, gruplar arasında ya da toplumsal düzeyde değiş tokuş edildiği dinamik bir süreç” olarak tanımlanmaktadır (Kocabaş vd. 2002: 12). En basit hali ile iletişim, kaynaktan alıcıya iletmek istenen mesajın aktarılması sürecidir. İletişimi başlatan kaynağın hâkimiyetine dayalı otoriter nitelikteki bu süreç, tek yönlüdür.

Çift yönlü iletişimde ise insansal paylaşım ve ortaklık kurma söz konusudur (Doğu, 2008). İnsanlar iletişim kurarak duygularını, düşüncelerini ve iletmek istedikleri mesajları bu yolla karşı tarafa iletirler. Bireyler birbirleri ile dolaysız bir şekilde etkileşime geçtikleri zaman iletmek istenilen mesaj sözel olmayan yollarla da iletilmektedir (Çalışır 2015.) Bu bağlamda, karşılıklı etkileşim içinde bulunan bireylerin yüz ifadeleri, vücut dilleri, yaptıkları veya yapmadıkları şeyler iletişim yoluyla bir anlam kazanır. Gürüz ve Eğinli (2012:73), bu amaçların; kişilerarası iletişimin neden kurulduğunu açıklayan fonksiyonları ortaya koyduğunu ifade ederek, kişilerarası iletişimin fonksiyonlarını şu şekilde sınıflandırmışlardır. Var olmak, öğrenmek, paylaşmak, ilişki kurmak, etkilemek, oynamak, yardım etmek, yakınlık ve ilgi duymak, kimlik oluşturmak, duygusal yatırım yapmak, ihtiyaçlarını karşılamak’ şeklinde sıralamıştır. Bireylerin, kimle nasıl ve hangi yolla iletişim kuracağı ise kişinin tamamen kendi kontrolündedir.

2.2 İletişim Çeşitleri

İletişim biçimleri çeşitli şekillerde kategorilere ayrılmaktadır. Bu ayrıma göre başlıca tercih edilen iletişim biçimleri; yazılı iletişim, sözsüz iletişim, sözlü iletişim ve elektronik iletişimdir (MEB, 2011: 28-38).

2.2.1 Yüz yüze iletişim

Sosyal bir canlı olan insanların ilişkilerinde önemli bir yeri olan iletişim, sözlü ve sözsüz olmak üzere iki kısma ayrılmaktadır. Sözsüz iletişim normal hayatlarında insanların gerek jest ve mimiklerini gerekse beden dillerini kullandıkları herhangi bir söze gerek duymadıkları bir iletişim biçimidir. Sözlü iletişim ise kelimelerin gücünün ve anlamlarının ön planda olduğu, kişilerin duygu ve düşünceleri sözel yolla ifade ettikleri bir iletişim biçimidir. Bu iletişim biçiminde ön planda olan kişilerin yüz yüze olmasıdır. Bu şekilde insanlar iletmek istedikleri mesajları arada herhangi bir aracı olmadan doğrudan iletebilmektedir. Sözlü iletişim hala en fazla kullanılan iletişim türüdür. Çünkü en kolay ve hemen herkesçe gerçekleştirilebilecek iletişim, konuşma ve dinleme iletişimidir (Sarpkaya ve Şekercioğlu, 1997:41).

Yüz yüze iletişim tanımı ve kelime anlamı nedeniyle sessiz kalmak anlamına gelmesi ve sessiz kalan bireyler iletişime kapalı olarak algılansa da “sessizlik” de yüz yüze iletişimde bir anlam ifade etmektedir (Menderes, 2019). İstenmeyen bir olay veya durum karşısında sessiz kalmak sadece jest ve mimikleri kullanmakta bir mesaj özelliği taşımaktadır. Jestler ve mimikler bu bağlamda bazen konuşmadan daha etkili olabilmekte; yüz yüze iletişim bu özelliği ile hem sözlü hem de sözsüz iletişim kategorisinde önemli bir yer bulabilmektedir (Yelken, 1991, s.128- 130).

2.3 İletişim Cihazları

İletişim insanların yaşamlarında oldukça önemli bir yere sahiptir. İletişim sayesinde kişiler diğer insanlarla etkileşime girip duygu ve düşüncelerini karşı tarafla paylaşım yapabilmektedirler. Bu sayede belli bir gruba ait olduklarını hissederler. Teknoloji dünyasından yaşanan gelişmelere bağlı olarak kendini gösteren iletişim araçları; finansal, toplumsal, kültürel ve sosyal alanlarda bir değişime neden olarak toplumsal hayatta etkisini belli etmektedir (Uğurlu, 2010). Kitle iletişim araçları kişiler arası

iletişimin hem daha hızlı hem daha kolay olmasını sağlamaktadır. Kitle iletişim araçların bir tanımı yapıldığında, " kitlesel bir boyutta ileti dağıtılabilen araçlar" olarak tanımlanabilir. Diğer bir deyişle, kitle iletişim araçları iletilmek istenen mesajları geniş bir kitleye ulaştırmakta kolaylık sağlayan araçlar olduğu söylemek mümkündür. Belli başlı kitle iletişim araçlarına; Telefon, internet, radyo ve televizyon örnek olarak verilebilir. Teknoloji dünyasında meydana gelen değişimlere paralel olarak kitlesel iletişim cihazları da bir değişim içine girmiştir. Kitle iletişim araçlarından biri olarak kabul gören kablosuz internet teknolojisinin (*wireless*), yaygın olarak kullanılmaya başlamasıyla birlikte bu sürecin devamında mobil iletişim cihazlarının (akıllı telefon, tablet ve bilgisayar) yaşamın çoğu alanına entegre olmasıyla sosyal hayatımız, ilişkilerimiz dünya ve çevre ile kurduğumuz iletişim bütünüyle yeni teknolojik cihazlarının olanakları çerçevesinde şekillenmeye başlamıştır (Aktaş ve Çaycı, 2013). Özetle, iletişim cihazlarına gösterilen talebin temelinde, fiziki sınırları ortadan kaldırarak iletişim olgusunu daha basit ve zahmetsiz bir hale getirmesi, bağlantı kurulmak istenilen kişiyle herhangi bir engele takılmadan kolayca iletişime geçme şansı vermesi ve de internet denilen sanal ağ ile ihtiyaç duyulan bilgiye kolayca erişim sağlamaya imkân tanınması örnek olarak gösterilebilir.

2.4 İletişim Cihazlarının Özellikleri

Teknoloji dünyasında yaşanan varyasyonlara bağlı olarak etkilenen ve sürekli bir gelişim içinde olan iletişim cihazları her geçen gün insanların ayrılmakta zorlandığı bir uzvu haline gelmektedir. İnsanların bir uzvu haline gelen bu cihazlar kullanıcısının ihtiyaç duyduğu özellikleri sağlama konusunda son derece yüksek beceri ve yeteneklere sahiptir. Bilgisayar, akıllı telefon ve tabletlere verilen komutun cihazlar tarafından başarıyla yerine getirilmesi normal bir insanın becerileriyle eş tutulmaktadır. Günümüzde ise internet sağladığı yeni iletişim ortamlarıyla önemli ve güçlü bir iletişim aracı haline gelmiştir. "İnternet insanların her geçen gün artan 'üretilen bilgiyi saklama-paylaşma ve ona kolayca ulaşma' istekleri sonucunda ortaya çıkmış bir teknolojidir" (Bölükbaş ve Yıldız, 2003). Kullanıcılar internet ortamında birebir, grupça ve kitlesel görüşmeler yapabilmekte, aynı anda veya farklı zaman dilimlerinde bilgi alışverişi yapabilmektedirler (Çakmak, 2014). İnternetin, bireyin hayatındaki öneminin ve rolünün artmasıyla birlikte iletişim cihazlarının gelişim ve

değişim süreci bireyleri internet denilen sanal ağa kolayca erişim sağlayabilmelerini sağlama yönündedir.

Karşı tarafla iletişim kurmayı sağlayan ve istenilen mesajı iletmede aracı olarak görülen bu cihazların yaygın olarak kullanılmaya başlamasının temel sebepleri; iletişimi kolay, ucuz ve zahmetsiz bir hale getirmesidir. Thompson (2008, s. 56)'ın belirttiği gibi 'Yeni iletişim teknolojilerinin ve özelinde mobil iletişim araçlarının kullanımından doğan en önemli değişikliklerin başında zamana ve uzama meydan okuyan, insanlara zamansal ve mekânsal sınırları aşma fırsatı veren bir iletişim alanının açılmış olması gelmektedir''. Diğer bir deyişle, iletişim cihazları fiziki sınırları kaldırarak bireye, yer, mekân ve zamandan bağımsız olarak kullanıcıya sınırsız bir özgürlük sunmaktadır. Sunulan bu özgürlüklerin karşısında insanlar bu iletişim cihazlarına yoğun bir ilgi göstermekte ve günlük hayatlarında sıkça dikkatlerini yönelttikleri bir araç haline dönüşmüştür. Kitleler tarafından yoğun bir biçimde kullanılan başlıca iletişim cihazlarına; cep telefonu, tabletler ve bilgisayar örnek olarak verilebilir. Bu cihazların bilinen en temel özellikleri; mesaj gönderme ve alma, sesli ve görüntülü arama yapma, fotoğraf ve video çekme, e-posta alma ve gönderme olarak sıralanabilir. Tüm bunların dışında sanal ağın gelişmesine bağlı olarak ortaya çıkan programlar sayesinde insanlar cihazlarına indirdikleri programlar aracılığı ile zahmete girmeden yeni insanlar tanıyabilmekte, ilgilerini çeken konular hakkında yorumlar yapabilmekte ve paylaşabilmekte, aileleri ve arkadaşlarıyla önemli anlarını kolaylıkla bu cihazlar aracılığı sayesinde paylaşabilmektedirler.

2.5 İletişim Cihazı Çeşitleri

Zamansal anlamda dikkat çekici bir şekilde gelişim ve değişim gösteren iletişim teknolojisi sunmuş olduğu yeni imkanlar ile kişiler arası iletişimde yüz yüze iletişimin yerini alarak önemli bir konuma gelmiştir. Dün yeni olarak adlandırılan mektup, radyo, televizyon gibi araçlar da bugün geleneksel iletişim teknolojileri kapsamına girmektedir (Çamdereli, 2015). Günümüze gelindiğinde ise geniş kitleler tarafından yaygın olarak kullanılmaya başlanan yeni iletişim teknolojilerine; cep telefonu, bilgisayar, tabletler ve yeni yeni kullanımı giderek artan akıllı cihazlar örnek olarak gösterilebilir.

2.5.1 Cep telefonu

Özellikle 1973 yılında ilk cep telefonunun geliştirilmesi ve tarihsel süreç içerisinde 2005 yılından itibaren akıllı cep telefonlarına dönüşmesiyle bu cihazın yaşamımızın önemli bir parçası haline alması sanki saniyeler içerisinde gelişen bir olaymış gibi gelmektedir (Ataman, 2016). İletişim kurmada ve bilgiye kolayca erişimde sağladığı kolaylıklar ile çoğu insanın bu cihazlara gösterdiği talepte önemli bir rol oynamaktadır. Cep telefonların internete erişme olanağı sunması cep telefonların gelişim ve bu cihazlara yüklenen anlamların da değişmesine zemin hazırlamıştır. Özellikle, internetin gelişmesi ve insanların iletişimlerin yönünü ve biçimi ciddi bir ölçüde değiştirmiştir. Kişiler, yüz yüze iletişim türünden uzaklaşmış olup bu cihazlar üzerinden iletişim kurmayı tercih etmeye başlamışlardır. Günümüz insanları dış dünyayla iletişimini çoğu zaman telefon yoluyla gerçekleştirilmektedir. *International Data Group* tarafından yapılmış olan bir çalışmaya göre 2010 yılında dünya genelinde 305 milyon akıllı telefonu satışı yapılmış, *We are social hootsuite* (2017)'a göre dünya genelinde 5 milyar insan cep telefonu kullanmaktadır (Mert ve Özdemir, 2018). Bir başka araştırmaya göre, TÜİK tarafından yapılan Hane halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması'ndan elde edilen bulgulara göre evlerde en fazla bulunan bilişim teknolojileri yüzde 98,7 ile cep telefonu ve yüzde 32,1 ile internete erişim sağlayabilen TV- Smart TV olduğu görülmektedir (Yolcu, 2018).

İlk çıktığı zaman konuşma ve mesajlaşma opsiyonları bulunan bu cihazların yerini akıllı cihazlara bırakmasıyla; fotoğraf çekme, video kaydetme ve sosyal medya hesaplarına erişme, görüntülü konuşma ve dahası spor yaparken kalp atışlarını ölçme, yakılan kaloriyi görme gibi olanakları mevcuttur. Günümüze gelindiğinde cep telefonu, iletişim açısından kullanımı yoğun ve güçlü bir iletişim araç olma konumuna gelmiştir. Cep telefonu hakkında yapılan araştırmalar gösteriyor ki bu cihazları kullanan kişiler için cep telefonu tıpkı ev anahtarları taşıdıkları cüzdanlar gibi özel dünyaların bir parçası olarak gördüğü yönündedir (Akıner, 2009). Kişiler arası bilgi aktarım ve değişiminde sağladığı avantajlar ile cep telefonu her geçen gün daha fazla kullanıcıya ulaşmaktadır.

2.5.2 Bilgisayar

Günümüzde yaşamın çoğu alanında yaygın olarak kullanılan bilgisayar insanların günlük yaşamları ve iletişimleri üzerinde önemli parçasıdır. Özellikle internetin yaygın kullanımı ile yüz yüze iletişimin mümkün olmadığı durumlarda sanal buluşma ve görüşme imkânı sağlaması bu cihazı önemli bir araç haline getirmiştir. Hızla ilerleyen bilgisayar teknolojileri ve internet sayesinde fiziki sınırları ortadan kalkmış ve dünyayı sanal dünyada daha küçük bir yere dönüştürmüştür. Bunun neticesinde bilgisayar, insani ilişkilerinde ve hayatın çoğu alanında önemli bir iletişim cihazı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu cihaz vasıtasıyla insanlar dünyanın bir ucundan diğer ucunda yaşanan olaylara anında ulaşım imkanına sahip olmakta, olaylara yorumlar yapabilmekte ve olaylara aktif bir şekilde katılmalarını mümkün hale getirmiştir. “Böylelikle her türlü bilgiye ulaşmak ve o bilgi üzerinde yorum yapmak giderek kolaylaşmaktadır.” (Gönenç, 2004, s.439). Bilgisayarın yaygın olarak kullanılmaya başlanmasının başlıca sebeplerinden biri bilgisayar ve internet bilgi toplumunun temelini oluşturan yapı taşlarından bir tanesi olmuş ve daha önce görülmemiş bir bilgi depolanmasına ve bilgi akışına imkân sağlamış olmasıdır (Arklan ve Taşdemir, 2008). Bilgi akışının hızlı olması ve bu bilgilere erişimin kolaylaşması bilgiyi edinebilmek için harcanan para ve zaman miktarının azalmasına ve bunun sonucunda her geçen gün daha fazla insanın bu cihaza olan talebin artmasına neden olmaktadır.

2.5.3 Tablet

Tablet kullanımı son yıllarda kullanımı giderek artan ve yaygınlaşan iletişim cihazlarından biridir. Tabletler, aynı bir bilgisayar ile aynı işlevselliğe sahip daha küçük, daha esnek bir ağırlıkta olan cihazlardır. Tabletler ayrıca daha büyük bir ekrana sahip oldukları için telefona kıyasla daha iyi bir internet deneyimi sunabilir (Vaportzis vd. 2017).

Tabletlerin bilgisayara kıyasla daha çok tercih edilmesinin temel sebebi kullanımı bilgisayara kıyasla daha kolay olması ve istenilen her yere rahatça taşınabilme imkânı sunmasıdır. Tablet teknolojisi yaşlı erişkinlerin internet kullanımına teşvik etmektedir. Bu da onların günlük aktivitelerine yardımcı olabilir ve ileri yaşta sıkça görülen izolasyonu azaltabilir (Cornwell ve Waite, 2009). Genel olarak bu cihazlar aynı akıllı

cep telefonları gibi kullanıcılarına mesaj gönderme, internette gezinme, oyun oynama, müzik dinleme gibi birçok işlevsel özelliği sunmaktadırlar. Bunlara ek olarak, tabletlere telefon hattı takıldığı zaman cep telefonundan farkı olmaksızın aynı işlevleri yerine getirebilmektedir.

2.5.4 Akıllı saatler

Giyilebilir teknoloji ürünlerinden biri olan akıllı saatler son dönemin gözde iletişim cihazlarından biridir. Akıllı saatler içlerinde bir işletim sistemi ve bilgisayar devresi bulunduran cihazlardır. (Pektaş, 2018). Akıllı saatler, cep telefonuna bağlandığı zaman tıpkı bir telefonun yaptığı; mesaj gönderme, sesli arama yapma ve sosyal ağlara bağlanma gibi daha birçok işlemi yapabilmektedir. Tüm bu işlevlerinin yanı sıra saat özelliği de mevcuttur. Bu cihazlar akıllı telefonlarla birlikte kullanıldığı gibi telefonlara entegre edilmeden de rahatlıkla kullanabilmektedir. Belli başlı firmaların ürettiği bu cihazlar son dönemin gözde iletişim cihazlarından biridir.

2.6 Aile ve Evlilik

Aile kurumu ile ilgili geçmişten günümüze birçok farklı tanım yapılmıştır. Tüm bu tanımlar içinde aile kurumunun net bir tanımını yapmak oldukça güçtür. “Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik.” bunun yanında “Aynı soydan gelen veya aralarında akrabalık ilişkileri bulunan kimselerin tümü. Birlikte oturan hısımlar ve yakınların tümü” (TDK, 2011 s. 57). Bir başka tanıma göre aile, toplumun bu antlaşma ile oluşturulan en az iki kişiden oluşan bir grup olarak, toplumun ana çekirdeği (Öztürk ve Akar, 2014). Özgüven’e (2001) göre aile, belli bir ortamda yaşamını sürdürerek ekonomik süreçleri beraberce yönlendiren hem kan hem de evlilik bağları ile bağlanan, görev ve sorumlulukları olan kişilerin oluşturduğu yasal ve kültürel birim olarak değerlendirilir. Bir başka tanıma göre aile; kan bağılılığı, evlilik ve diğer yasal yollardan, aralarında akrabalık ilişkisi bulunan ve çoğunlukla aynı çatı altında yaşayan kişilerden oluşmuş; bireylerin cinsel, psikolojik, sosyal ve ekonomik ihtiyaçları giderebildiği temel bir birimdir (akt. Bulut,1990). Covey (1997), aileyi dünyadaki en önemli temel organizasyon olarak tanımlamakta ve toplumun yapı taşı olduğunu belirtmektedir Aile türleri hakkında literatürlere bakıldığında üç temel başlık olan geniş aile, geçiş ailesi

ve çekirdek aile olarak dikkat çekmektedir (Keskin, 2021). Çoğu toplumda evlilik, aile kurumun temel basamağını oluşturur. Hünler ve Gençöz (2003)' göre insan yaşamının en önemli anlarından biri olan evliliğin niteliğinin yaşam standartlarını belirleyen temel bir yapılanma olduğunu belirtmişlerdir. Maddi ve manevi daha birçok ihtiyacın karşılandığı ve gelecek nesilleri yetiştirmekten sorumlu olan bu kurum çoğu insana gerek psikolojik gerekse ekonomik açıdan birçok fayda sağlamaktadır.

2.6.1 Evliliğin Tanımı

Evlilik toplumun önemli bir kurumudur. Bu kurum, bireylerin hayatını birçok yönden etkileyip değiştirmekle birlikte evlilik kurumuna dahil olmuş bireylere yeni görev ve sorumluluklarda vermektedir.

“Evlilik, iki yetişkin birey arasında toplumsal olarak kabul edilen ve onaylanan cinsel bir birleşim olarak tanımlanabilir” (Giddens, 2012, s 247). Evlilik, ailenin oluştuğu ve sonraki nesillerin hayata getirildiği bir kurum olduğu için en köklü, en önemli ilişki türü olarak açıklanabilir. (Larson ve Holman, 1994). Konu ile alakalı literatürlere bakıldığında evlilik kurumu ile geçmişten günümüze birçok tanım yapılmıştır. Hayward ve Zhang (2006), iki bireyin sağlık durumunu iyilik haline getiren, yasamdan haz duymalarına yardımcı olan sosyal kurum olarak tanımlamıştır. Waite ve Gallagher (2000), evliliği, birbirlerine aşık iki bireyin duygularını iç dünyasından çıkararak daha sosyal ve işler bir halde olması için kullanmış oldukları bir tarz olarak belirtmişlerdir. Gladding (2017) ise evliliği kişilerin birbirlerini yakından tanıdıkları, birbirlerini anladıkları ve de ihtiyaç duyulan konularda çiftlerin birbirlerine destek oldukları yakın ilişkiye vurgu yapmaktadır.

Evlilik kurumunun ortaya çıkmasında biyolojik, sosyolojik ve psikolojik olmak üzere üç temel fonksiyonu bulunmaktadır. Biyolojik motivasyon, bireylerin neslini devam ettirme ve düzenli cinsel birliktelik kurma isteğini, sosyolojik motivasyon, kişilerin toplumun ondan beklediği göre ve sorumlulukları yerine getirme isteğini son olarak psikolojik motivasyon ise kişilerin sevme, sevilme ve aidiyet duygularını tatmin etme isteğini yansıtmaktadır (Güleç, 2008, Bölüm 4). Bunlara ek olarak, bireylerin maddi yönden kendilerini güvenceye almak niyetiyle yaptıkları evliliklerde bu kurumunun ortaya çıkışında etkili olan nedenler arasında sayılmaktadır.

Fonksiyonlarından dolayı her zaman etkinliğini sürdüren evlilik; karşılıklı anlayış, romantik duyguların paylaşımı, birbirine yakın olma vb. öğeleri kapsayan sosyal ve

duygusal destek ile çiftlerin hem fiziki hem de psikolojik ve sosyal iyi oluşlarına katkıda bulunmaktadır (Solmuş, 2011). Güvenç (1984), evliliğin tanımını toplumsal kurallara göre onaylanmış yani toplum tarafından kabul gören bir ilişkinin oluşturulması ve doğum ile neticelenen cinsel ilişkinin toplum içi normlarla uyumlu hale getirilmesi şeklinde bir açıklama getirmektedir. Bunların dışında evlilik olgusunun tanımı yapılırken toplumun kültürel özellikleri de dikkate alınır. Geçmişte yaygın olarak yapılan evliliklerin büyük bir kısmı görücü usulü adı verilen geleneksel evliliklerdir. Günümüze gelindiğinde ise geleneksel evlilikler yerini çiftlerin birbirlerini severek evlendikleri modern evliliklere bırakmıştır. Görücü usulü evliliklere kıyasla modern evlilikler, sevgi ve duygu paylaşımının ön planda olduğu, çiftlerin sorunları birlikte karşılıklı anlayışla çözdüğü bir evliliktir.

Evlilik genel anlamda bireyleri mutlu eden bir olgu olsa da evliliğin kalitesi mutlu olmada önemli bir etken olarak görülmektedir (Seligman, 2007, s. 62). İlişki kalitesinin düşük olduğu evliliklerde bireylerin evliliklerinden aldığı doyumunda düşük olması beklenmektedir. Evliliklerinde mutsuz olan bireylerin %35'i sağlık sorunları yaşamakta dolayısıyla bireylerin yaşam süresi 4 yıl kadar kısalmaktadır. Bu duruma yol açan durum ise çiftlerin yaşadıkları yoğun stres olduğu düşünülmektedir. Böylelikle çiftler fizyolojik, psikolojik ve duygusal yönden risk altında olabilirler (Gottman ve Silver, 2016).

Bir evliliğin sağlıklı bir biçimde yürüyebilmesi ve işlevlerini yerine getirebilmesi için bireylerin yapmış oldukları evlilikten duydukları doyumun yüksek olması beklenmektedir. Bu doyumun yüksek olmaması halinde evli çiftler arasında olası sorunların ve anlaşmazlıkların yaşanabileceği düşünülmektedir.

2.6.2 Evlilik Doyumu

Evlilik, bireylerin hayatını kökten değiştiren ve hayatlarında oldukça büyük bir yere sahip olan önemli bir süreçtir. Evlilik, gelecek nesilleri yetiştirmek ve bir aile kurmak için temel bir yapı oluşturduğundan dolayı önem arz etmekte ve temel insan ilişkisi olarak tanımlanmaktadır (Koyuncu, 2019). Bu süreç, bireylere gerek psikolojik gerekse sosyal açıdan birçok fayda sağlamaktadır. Bir evliliğin sağlıklı bir şekilde yürüyebilmesi ve fonksiyonlarını yerine getirebilmesi için evli bireylerin evliliklerinden duyduklarının doyumun yüksek olması beklenmektedir. Bu değerlendirme yapılırken yapılan evliliğin işlevlerini yerine getirip getirmediği

oldukça önemlidir. Evlilik doyumu; bireylerin eşleri sürdürdükleri ilişkiye dair duydukları doyum ve o ilişkidenden duyulan mutluluğu ifade etmektedir. Evlilik doyumu, bireylerin ilişkilerinden duydukları mutluluk ve tatmin olma duyguları olarak tanımlanır. Evlilik ilişkisinin olumsuz yönde ilerlemesi halinde ise, bireyler mutsuz olurlar (Yıldız ve Baytemir, 2016). Diğer bir tanıma göre, Evlilik doyumu; ihtiyaçların ve beklentilerin evlilikle buluşma derecesi ya da bireyin kendi evlilik ilişkisindeki gereksinimleri karşılama derecesine ilişkin algısı olarak tanımlanabilir (Tezer, 1996). Evlilikte doyumun yüksek olması, çiftler arasında iletişiminin uygun bir seviyede, dinamik ve sağlıklı olmasına bağlıdır. (Özügürlü, 1990)' a göre doyumlu bir evlilik; çiftlerin hayatın her bölümünde, birbirlerini maddi ve manevi yönden tamamlamaları olarak tanımlanabilir.

Terry ve Kottman (1995),' göre sağlıklı ailelerdeki çiftlerin uyumlu ve doyum sağlayıcı evliliklerinin olduğunu aşağıdaki gibi özetlemiştir.

Çiftler arasındaki iletişimin, aile içinde paylaştırılan görev ve sorumlulukların yerine getirilmesi, çiftlerin zor zamanlarında birbirlerine destek olmaları, boş zamanlarda birlikte zaman geçirilmesi, eşlerin maddi yönden birbirlerine destek olmaları gibi faktörler evlilikteki psikolojik doyum üzerinde bir etkisi olduğunu vurgulamaktadır (Çelik ve İnanç, 2004, s.249).

Evlilik doyumunun fazla hissedildiği evlilikler çiftlerin çeşitli konular üzerinde anlaşma sağlayabilecekleri kaygı ve strese neden olmayan ilişkilere (Çakır ve Tuzu, 2017). Sağlıklı olarak nitelendirilebilecek bir evlilikte bireyin psikolojik açıdan iyi olma hali büyük bir önem taşımaktadır (Yıldırım, 2004). Bireyin iyi olma hali, psikolojik gereksinimlerin doyumu ile ilişkili olabilmektedir ve bu iyi hal bireyin partneri ile sürdürdüğü ilişkisini de etkileyebilmektedir. Evliliğin bireylerin hayatlarında sağlamış olduğu olumlu etkiler birçok araştırma ile de ortaya konulmuştur. (Stack ve Eshleman ,1998) evli bireylerin daha yüksek bir duygusal yakınlık derecelerine sahip olduklarını ve daha düşük depresyon seviyelerine meyilli olduklarını belirtmişlerdir. Evliliğin bireyin hayat kalitesi ile doğrudan bağlantılı olduğu da belirtilmektedir (Hünler ve Gençöz, 2003). Evlilikte bireylerin doyuma ulaşması için kişilerin beklentilerini gerçekleştirmeleri ve karşılıklı anlayış ve uyumla mümkündür. Evliliklerin ilk yıllarında çiftlerin arasında romantik duyguların yoğun olması

nedeniyle evlilikten alınan doyumun yüksek olması beklenir. Yıllar içinde çiftler arasında yaşanabilecek çatışma ve sorunlar karşılıklı anlayış ve uzlaşma ile çözülebilmektedir. Zaman içinde evliliğin ilk başlarındaki aşk duygusunu yerini sevgi ve saygıya bırakmaktadır. Tüm bu bilgilerin ışığında sevgi ve arkadaşlığa dayanan evliliklerde çiftlerin evliliklerine dair duydukları doyum yüksek olacaktır. Neticede çiftler, evliliklerinde yaşadıkları zorlu dönemleri sağlıklı ve uyumlu bir şekilde üstesinden gelebilirlerse evliliklerinden alacakları tatmin de aynı oranda yüksek olacaktır (Tarhan, 2014)

2.6.3 Evlilik Doyumunu Etkileyen Faktörler

Evlilik doyumunu etkileyen birden fazla faktör bulunmaktadır. Bu faktörler arasında eşler arası iletişim oldukça önemli bir yere sahiptir. Bir evliliğin işlevini yerine getirebilmesi için çiftler arasında sağlıklı bir iletişimin olması gereklidir. (Yılmaz, 2020). Eşlerin birbirlerine karşı olan duygularını ifade etmeleri, zor anlarda birbirlerine destek olmaları ve evlilik kurumunun yüklemiş olduğu sorumlulukları sağlıklı bir şekilde yerine getirmeleri sürdürmüş oldukları evliliğin kalitesini etkileyen önemli durumlardır. Bunların dışında evlilik doyumunu etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bireylerin yaşı, geldikleri kültür, aldıkları eğitim, kazandıkları para ve evlenme şekilleri evlilikten alınan doyumun üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Evlilik kurumunda eşlerin hislerini ve fikirlerini paylaşma biçimlerin, hayata dair tercihleri, ortak karar alma, boş zamanları geçirme biçimleri, finansal konuları nasıl yönettikleri gibi konularda eşler arasındaki doyum etkilemektedir. Bunlara ek olarak eş desteği evlilik doyumunu üzerinde önemli bir açıklayıcı faktördür. Eşlerinin birbirlerine zor zamanlarda destek olması yaşanabilecek herhangi bir sorunda ilişkinin daha güçlü olmasını sağlayacaktır. Sağlanan bu destek sayesinde çiftlerin ilişkilerinde çatışma, stres ve çözümsüzlük gibi sorunların yaşanmasını önleyecektir (Aydoğan, 2021). Evlilik doyumunu etkileyen bir diğer faktör de bireylerin birlikte geçirdiği boş zaman etkinlikleridir. Vaughn ve Baier (1999)'a göre boş zaman etkinliklerini birlikte geçiren çiftlerin evlilik bağlarının ve aralarındaki ilişki kalitesinin olumlu yönde etkilendiğini bunun neticesinde evlilik doyumlarının arttığını belirtmiştir (akt. M. Çelik, 2006). Evlilik doyumunu az olan çiftlerin aralarındaki iletişimin bozulmasının sebeplerinden birinin eşler arasındaki paylaşımın azalması nedeniyle çiftlerin aralarına giren mesafe neticesinde bireysel olarak boş vakti değerlendirmeyi tercih ettiklerinin

altını çizmiştir. İletişim yetenekleri zayıf olan kişilerin evliliklerinde çatışmaların sık görüldüğü ve bu durumunda evliliklerinden aldıkları doyumunu olumsuz yönde etkilediği görülmektedir (Noller ve Fenney, 2002; akt: Sancaktar, 2016).

Evlilik doyum düzeyleri düşük olan çiftlerin yaşanan sorunları çözmeleri daha güç olmaktadır (Erber ve ark., 2005).

Evlilik doyumunu azaltan bir diğer neden kişilerin psikolojik ve biyolojik ihtiyaç ve beklentilerinin istenilen düzeyde karşılanmamasıdır. Dolayısıyla bu durum çiftlerin evlilik doyumlarını düşürmektedir (Özgüven. 2014, s. 82-94)

Diğer bir yandan ise evliliğin ilk yıllarında yaşanan duygu yoğunluğu zamanla azalması sonucu çiftler arasında küçük çaplı anlaşmazlıkların yaşanmasına zemin hazırlayabilir. Böyle bir durumda çiftlerin bu sorunları akıllıca bir yaklaşım benimseyerek ele almaları ve var olan sorunları karşılıklı anlayış ve destekle çözmeleri beklenir. Bu anlayış ve destek olmadığı takdirde çiftlerin aralarında ve evliliklerinde krizler yaşamaları mümkündür.

2.6.4 Evli Bireylerde İletişim Cihazları Kullanımı

Kullanıcılarına sunmuş olduğu olanaklar sayesinde iletişim cihazları insanların yaşamlarında önemli bir konuma yerleşmiştir. Bu cihazların bireylerin hayatlarında kaplama başladığı yer göz önüne alındığında gerek kişilerarası gerekse çiftlerin iletişim kalitesi üzerinde olumlu ve olumsuz faydalarından söz etmek mümkündür. Son yıllarda çiftlerin boş zaman dilimlerinde yer kaplamaya başlayan teknoloji kullanımını bazı çiftlerin ilişkilerinde dayanak noktası olacak şekilde etkilemeye ve şekillendirmeye başlamıştır. Teknoloji ve iletişim cihazları çiftlerin ilişkilerine çeşitli şekillerde fayda sağlamak için kullanabilmektedir. Örneğin, çiftlerin gün içinde iletişim hali içerisinde kalmasını sağlamak, uzun mesafeli ilişki yürüten bulunan çiftlerin birbirlerinden kolayca haberdar olmalarını sağlaması gibi daha birçok faydası öne sürülebilir kısacası bu cihazlar, çiftlerin sürdürdükleri ilişkileri ve bu ilişkilerin kalitesini olumlu yönde etkileyebilmektedir. Cihaz kullanımındaki büyüme tek başına endişe verici bir durum olmasa da bu hızlı büyüme yüz yüze etkileşimlere ve birlikte geçirilen kaliteli zamana müdahale etme ortamı da doğurmuş bulunmaktadır (McDaniel ve Drouin, 2019). Kişilerin yaşamlarında sıklıkla bulunan birçok cihazın (telefonlar, tabletler, bilgisayarlar, vb.) ilişkilere ve kişiler arası etkileşime müdahalesi''*Techoference*''olarak adlandırılırken özellikle cep telefonu yüz yüze

kurulmuş iletişimi engelleyen yaygın müdahale olma biçimi olarak gösterilmektedir.(McDaniel vd. 2018), yapmış oldukları bir çalışmada teknolojik cihazların bazen çiftlerin günlük etkileşimlerini kesintiye uğrattığını ve paylaşımlarının kalitesini olumsuz yönde etkileyebileceğini ve yine çiftler arasında daha büyük çatışma ve daha düşük ilişki tatmini yaşayabileceklerini ileri sürmüşlerdir. Problemlili iletişim cihazı kullanımı ilişki kalitesinin bozulmasına yol açtığı ve bu bozulmanın bazı sonuçları arasında çiftlerinin birbirine yabancılaşması, üzüntü ve çatışma ve kıskançlık duyguları olabilir. Çiftlerin ilişkilerinden duydukları tatmin ve faydanın azalması birlikte sürdürülen ilişkinin ayrılıkla sonuçlanması kaçınılmaz bir durumdur. Teknolojik cihazların çiftler arasında sorunlar yaratıp yaratmadığını veya tam tersi çiftlerin ilişkilerini geliştirdiği yönünde bir çıkarım yapmak yerine bu cihazlara gün içinde ne kadar zaman ayrıldığına da dikkat edilmesi gereken bir diğer noktadır.

2.6.5 İletişim Cihazlarının Kullanımın Evlilik Doyumuna Olan Etkisi

Teknoloji ve iletişim cihazlarının bireylerin hayatlarında kapladığı yer dikkate alındığında bu cihazların kişilerin gerek bireysel gerekse özel hayatlarında oldukça önemli işlevlere sahiptir. Bu cihazlar evli çiftlerin ilişkilerini güçlendirebileceği gibi aynı zamanda çiftler arasındaki iletişime engel olma yönünde rol oynayabileceği düşünülmektedir. Evli çiftlerin bu cihazları kullanmalarındaki en büyük faktörün eşlerine dair duydukları sevgiyi ifade etmek için bir araç olarak gördükleri yönündedir (Coyne vd. 2011).

Orta yaşlı evli çiftler ile yapılmış olan benzer bir araştırmada katılımcıların bilgisayar aracılı iletişim üzerinden gönderilen ve alınan mesajların ve çiftlerin ayrı oldukları süreçte birbirleri ile olan teması sürdürmelerini sağlayarak evlilik ilişkilerini geliştirebileceklerini ifade etmişlerdir (Vaterlaus ve Tulane 2019). Sağlamış olduğu faydaların yanı sıra iletişim cihazların yoğun kullanımın çiftlerin ilişkisini ve ilişki doyumlarına negatif sonuçlara yol açması da mümkün gözükmektedir. Çiftlerin kurmuş olduğu iletişimin ortasında bu cihazlardan gelen bir bildirim sonucu odağın karşı taraftan bu cihazlara yönlendirilmesi ve bu cihazlarla geçirilen vaktin artması sonucu çiftlerin birlikte geçirdikleri zaman miktarının azalması ve bunun sonucunda partnerlerin birbirine olan duygusal desteklerinin azaldığını hissetmesi çiftler arasında sorunlara neden olabileceği düşünülmektedir. Birçok çift eşi yanlarındayken iletişim

cihazlarını kullandıklarında kendilerini üzgün, sıkılmış hatta kıskanç hissettiklerini ifade etmişlerdir (Krasnova vd. 2016). Hissedilen bu tür duyguların yoğunluğu çiftin birlikte geçirdikleri zaman diliminden daha az keyif almalarına neden olabilir. Halpern ve Katz (2017)' a göre mesajlaşma sıklığının ilişki kalitesi negatif yönde etkileyebileceğini bununla birlikte bu cihazlar başında birlikte zaman geçiren çiftlerin de ilişki kalitesinin bu durumdan etkilenebileceğini belirtmiştir. Bir başka deyişle, ilişkilerinde doyumun düşük olduğu çiftlerin iletişim cihazlarının başında zaman geçirmesi olasıdır.

İletişim cihazları aracılığı ile erişim sağlanabilen sosyal medya üzerinden bireyler tanıdığı veya tanımadığı kişiler ile paylaştıkları içerikler sayesinde sürekli bir etkileşim hali içindedirler (Kietzmann vd. 2011). Bunun sonucunda sosyal medya ilişkiler üzerinde sanılandan daha fazla önem kazanmıştır. Akçay (2011) tarafından yapılmış olan bir araştırmada, sosyal medyada fazla vakit geçiren kullanıcıların yakınları ile zaman geçirme rutinlerine olumsuz yönde etkili olduğunu belirtmiş ve buna rağmen kullanıcıların bu alışkanlıklarından vazgeçemediklerini belirtmiştir.

Öztürk (2015)'ün 80 evli çift ile yapmış olduğu bir çalışmada sosyal medya kullanım davranışı ile ilişki doyumu arasındaki ilişkiye baktığı zaman anlamlı bir fark bulamamıştır. Fakat sosyal medya kullanımı nedenleri ile ilişki doyumu arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Sosyal medyada geçirilen keyfi vakit ile ilişki doyumu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bunun neticesinde sosyal medyada keyfi vakit geçirme zamanı arttıkça çiftlerin ilişki doyum düzeyleri azalmaktadır (Öztürk, 2015).

Bölüm 3

Yöntem

3.1 Araştırma Modeli

Bu araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan olgubilim deseni kullanılmıştır. Olgubilim deseni farkında olduğumuz ve detaylı bir bilgiye sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgular içinde yaşadığımız dünyada algılar, tecrübeler, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi türlü şekillerde karşımıza çıkabilir. Bize yabancı olmayan fakat tam olarak anlayamadığımız konuları araştırmayı hedefleyen çalışmalar için olgu bilimi uygun bir araştırma zemini oluşturmaktadır. Olgubilim araştırmalarında veri kaynakları araştırmanın hedef aldığı olguyu yaşayan ve bu olguyu dışarı vurabilecek veya yansıtabilecek bireyler veya gruplardır. Bu araştırma yönteminde veri toplama aracı görüşmedir. Görüşmeler genellikle uzundur. Gerektiğinde ise birden fazla görüşme yapılabilmektedir. Olgubilim araştırmalarında veri analizi, anıları ve anlamları ortaya çıkarmaya yöneliktir. Bu hedef doğrultusunda yapılan içerik analizinde toplanan verilerin kavramsallaştırılması ve olguyu tanımlayabilecek temaların ortaya çıkarılması gayesi vardır. Elde edilen sonuçlar betimsel bir anlatımla ile sunulur ve sık sık doğudan alıntılara yer verilir. Son kısımda ise ortaya çıkan temalar ve örüntüler çerçevesinde elde edilen sonuçlar açıklanır ve tartışılır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

3.2 Evren ve Katılımcılar / Çalışma Grubu

Bir araştırma sürecinde, araştırma sorunu ve ona uygun araştırma yöntemi belirlendikten sonra, gerekli verilerin toplanacağı araştırma evreninin belirlenmesi ve bu evrenden örneklem seçme aşamasına gelinir. Evren (*population*), araştırılmakta olan konuyu oluşturan elemanların tümünü kapsayan yapıdır (Arık, 1992). Örneklem ise evreni temsil etmek üzere çeşitli tekniklerle evren elemanlarından seçilen ve üzerinde inceleme yapılan gruptur (Özen ve Gül, 2007). Bu çalışmada, amaçlı örneklem yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme ve kartopu örnekleme yöntemleri kullanılmıştır. Bu örnekleme yöntemi araştırmaya hız ve kolaylık sağlar. Çünkü bu yöntemde araştırmacı, yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçer. Kartopu örnekleme yöntemi ise araştırmacının problemi ile alakalı zengin bir bilgi kaynağı olabilecek birey ya da durumların saptanmasında özellikle etkilidir (Yıldırım

ve Şimşek, 2016). Araştırmada kullanılan kartopu örnekleme sayesinde bireylerle iletişim kurulmasından sonra onların yönlendirmesi ile benzer çiftlere ulaşım sağlamada kolaylık sağlayacak bu da zincirleme olarak bir örneklem oluşturmayı daha kolay hale getirecektir.

Araştırma evreni Antalya ilinde yaşayan 20 evli çift olarak belirlenmiştir. Çalışmaya katılan ilk çifte bir tanıdık vasıtasıyla ulaşılmıştır. Çalışmaya katılan diğer katılımcılar ise ilk çiftin yakın çevresinden kişiler olmakla birlikte çalışmaya katılan diğer katılımcılar ise bu kişilerin yönlendirilmesiyle çalışmaya dahil olan katılımcılardır.

Birebir / online yapılan görüşmeler Mayıs / Haziran 2021 tarihleri arasında belirlendiği gibi yapılmıştır. Görüşmeye ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.1

Katılımcılara Yapılan Görüşme Biçimleri ve Süreleri

Katılımcı	Görüşme için kullanılan internet uygulaması	Görüşme Süresi (dk)
Ç1	Yüz yüze	15
Ç.2	Yüz yüze	17
Ç.3	Yüz yüze	10
Ç.4	Yüz yüze	10
Ç.5	Zoom	15
Ç.6	Zoom	12
Ç.7	Zoom	15
Ç.8	Zoom	18
Ç.9	Zoom	16
Ç.10	Zoom	15
Ç.11	Zoom	9
Ç.12	Zoom	11
Ç.13	Zoom	18
Ç.14	Zoom	17
Ç.15	Zoom	12
Ç.16	Yüz yüze	11
Ç.17	Yüz yüze	14
Ç.18	Yüz yüze	12
Ç.19	Yüz yüze	12
Ç.20	Yüz yüze	12

3.3 Verilerin Toplanması

Verilerin toplanma sırasında pandemi koşullarının yarattığı durumlar sebebiyle çalışmaya katılan çiftlerin bir kısmı ile internet üzerinden eşzamanlı odak grup görüşmesi yapılmıştır. Kalan diğer kısmıyla bire bir görüşme yapılarak veriler toplanmıştır. Bire bir görüşme, araştırmacının sorusuna cevap aradığı konuyu bütünüyle kapsayan, çoğunlukla yarı yapılandırılmış veya yapılandırılmamış sorulardan oluşan soruların sorulduğu birebir yüz yüze bilgi edinmesini sağlayan bir yöntemdir. Araştırmacı karşısındaki bireyin hislerini, zihnini, yaşantılarını görüşme yoluyla birincil kaynaktan elde eder (Tekin, 2006). Toplanan veriler, sosyodemografik forum ve yarı yapılandırılmış sorular kullanılarak elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış soruların analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmacı çalışmaya katılacak katılımcıya önceden çalışmanın amacı ve kapsamının ne olduğuna dair açıklayıcı bir bilgi veren onam formu hazırlamıştır. Onam formu görüşme yapılmadan önce katılımcıya online/yüz yüze sesli bir şekilde okunmuş olmakla birlikte yüz yüze görüşme yapılan katılımcılardan gerekli izin alınmıştır. Ayrıca, görüşme başlanmadan önce katılımcılardan ses kayıtları alınacağına dair bilgi verildikten sonra izinleri istenerek imza kısmına 'tik' işareti atılmıştır. Yüz yüze görüşme yapılan görüşmeler katılımcıların uygun gördükleri zaman diliminde yapılmıştır. Yüz yüze yapılacak olan görüşmelere çiftlerin bir kısmı birlikte katılmak isterken diğer bir kısmı iş ve benzeri durumlar yüzünden aynı günün farklı zaman dilimlerinde çalışmaya katılmışlardır. Araştırma sonunda elde edilen ses kayıtları teker teker dinlenmiş olup veriler Word dosyası oluşturularak buraya aktarılmıştır. Jupp (1996), ses kaydı ile yapılan birebir görüşmelerin analizinin güçlüğünden dolayı, araştırmacının ses kayıtlarını hızlı ve etkili bir çalışma yapılabilecek bir forma dönüştürülmesi gerekliliğinden bahseder (Baltacı, 2017).

3.3.1 Demografik Bilgi Formu

Katılımcılardan kişisel bilgilerini almak için hazırlanan demografik bilgi formu katılımcının cinsiyeti, yaşı, evlilik süreleri öğrenim durumu, kazandığı maaş miktarı gibi araştırmanın amacına uygun bir şekilde araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

3.3.2 Yarı Yapılandırılmış Açık Uçlu Sorular

Çalışmanın konusu uygun olacak şekilde araştırmacı tarafından katılımcılara sorulmak üzere 7 adet yarı yapılandırılmış açık uçlu soru hazırlanmıştır.

3.4 Verilerin Analiz İşlemleri

Nitel araştırmalarda veri analizi üreticilik, esneklik ve yenilik anlamlarına gelir. Yapılan her nitel araştırma kendi alanında farklı özellikler taşır. Bu nedenle araştırmacı elde ettiği verileri gözden geçirerek veri analizini geliştirir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu araştırmanın veri analiz kısmında ‘‘içerik analiz’’ yöntemi kullanılmıştır. Katılımcılardan elde edilen demografik özellikler için tanımlayıcı istatistiklerden yöntemlerinden biri olan frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanarak değerlendirilmiştir.

3.4.1 İçerik Analizi

Nitel araştırma yöntemlerinde kullanılan bir yöntem olan İçerik analizi, metin içinde tanımlanan belirli karakterlerden sistematik ve tarafsız sonuçlar çıkarmak için kullanılan bir araştırma tekniğidir (Stone ve ark. 1966: 213). Yine bir başka tanıma göre içerik analizi; iletişimin sunulan içeriğinin tarafsız, sistematik ve niceliksel tanımıdır (Berelson, 1952: 17). Yapılan tanımlar ışığında çıkarılabilecek ortak sonuç içerik analizi, araştırmacının araştırma sorusuna farklı yaklaşımlarda bir cevap aramasında bir araç olduğudur. Ayrıca içerik analizi yapılırken dikkat edilmesi gereken bir diğer husus ise araştırmacının ‘‘tarafsız ve sistematik’’ olması gerektiğidir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri bir araya getirmek ve bunların okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Öztabak, 2017). Nitel araştırma yönteminde toplanan veriler dört şekilde analiz edilir. Verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi ve bulguların tanımlanması ve yorumlanması şeklindedir. Daha çok cümle ya da paragraf kodlamaya temel oluşturur. Ayrıca elde edilen verilerin hepsinin kodlanması şart değildir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Strauss ve Corbin (1990), üç farklı kodlama türünden söz eder; araştırmanın konusuna uygun yapılmış kodlama, toplanan verilerden çıkan anlamlara göre yapılan kodlama veya bu iki kodlamanın da

bir araya getirilmesiyle genel bir çerçevede oluşan kodlamadır. Bu üç farklı kodlama sürekli değişebilir. Bu çalışmada, elde edilen veriler önceden düşünülmüş ve hazırlanmış genel bir hat içinde yapılan kodlama şeklinde oluşturulmuştur. Bu kodlama şeklinde, kategoriler veya temalar önceden hazırlanır ve veriler incelendikten sonra temaların alt kodları ortaya çıkar. Fakat bu işlem tek başına yeterli değildir. İlk aşamada oluşturulmuş olan kodlardan genel bir temanın oluşturulması gereklidir. Başka bir deyişle, toplanan veriler kodlar vasıtasıyla kategorilere ayrılır. Kodların bir araya gelmesiyle birden fazla tema oluşturulabilir. Böylece umumi temalar, temalardan alt temalara ve de alt temalardan da kodlar elde edilebilir. Verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi ve tanımlanması sonrasında araştırmacının topladığı verilere anlam kazandırması, bulgulardan bazı sonuçlar çıkartması ve bulguların önemine dair açıklama yapması gereklidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Çalışmada belirlenen temalar çatısı altında bir araya getirilen kodlar, elde edilen verilerden çıkarılan yakın anlamlı ifadelerin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Alt temalar araştırmacı tarafından herhangi bir yorum katmadan oluşturduğu bulgular halinde sunulmuştur. Yine bu bulgular herhangi bir yorum eklenmeden olduğu gibi tablo haline getirilmiştir. Oluşturulan tablolarda katılımcıların örnek düşüncelerine de yer verilmiştir. Alt temalara denk gelen kategoriler şekiller ile gösterilip objektif bir şekilde birleştirilmiş ve açıklanmıştır.

3.4.2 Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik, araştırmacının üstünde araştırma yaptığı konuyu olduğu biçimiyle olabildiğince nesnel gözlemesi anlamında kullanılmaktadır (Kirk ve Mille, 1986). Yıldırım ve Şimşek (2003), nitel araştırmalarda geçerlik güvenirliliğe göre daha ön plandadır. Araştırma aşamasında eş zamanlı görüşmeler yapılarak çalışmaya katılan kişilerin sözlerini olduğu gibi aktarmak, nitel araştırmada geçerliği meydana getiren en önemli özelliktir. Bu çalışma da toplanan veriler objektif bir şekilde direk alıntılara yer verilerek açık bir şekilde yazılmıştır.

Bu araştırmada iç geçerliği sağlamak amacıyla toplanan veriler önceden tasarlanmış kavramsal temalar ile bağdaştırılmıştır. Ortaya çıkan sonuçlara nasıl ulaşıldığı bariz bir şekilde ifade edilmiştir. Dış geçerlilik içinde araştırma süreçlerinin ayrıntılı bir şekilde açıklaması yapılmıştır. Yapılan bir çalışmanın sonuçları benzer ortamlara ve durumlara indirgenebilir ise bu araştırmanın dış geçerliliğin var olduğunu göstermektedir.

İç güvenlik önlemi olarak, betimsel yaklaşım kullanılmıştır. Lecompte ve Goetz (1982), iç güvenilirlik hakkında elde edilen verilerin ilk olarak tasvir edilmesi gerektiğini söyler. Araştırmacı ise objektif bir şekilde bilgileri okuyucuya sunar. Böylelikle araştırmacı yorum katılmamış bilgilere ulaşabilir.

Dış güvenilirlik içinde araştırma gerekli literatür taramasını yapmış olup, iletişim cihazlarının yoğun kullanımının çiftlerin yüz yüze iletişimin ve evlilik doyumuna olan etkisi ile alakalı araştırmada kullanılabilecek soruları çeşitli makalelerden yola çıkarak uygun sorular hazırlanmıştır. Yüz yüze / Online yapılan görüşmelerde onam formu katılımcılara okunmuştur ve ayrıca her katılımcıdan gönüllülük esasına bağlı, kişisel verilerin gizli ve sadece araştırma için kullanılacağı yönünde gerekli bilgilendirme yapılmıştır.

3.4.3 Sınırlamalar

Çalışmanın sınırlı kaldığı yerler ise çalışmaya sadece Antalya ilinde yaşayan evli çiftlerin katılması olmuştur. İleride katılımcı sayısı arttırabilir, farklı illerden evli çiftler ile görüşülebilir.

Bir diğer sınırlı yönü ise verilerin toplanmaya başladığı dönem korona hastalığının sık görülmeye başlaması nedeniyle çoğu katılımcı duygularını ve düşüncelerini ifade etmekte zorlandığı gözlemlenmiştir. Günlük yaşamda yaşanan geleceğe dair belirsizlik ve bilinmeyenle birlikte gelen yeni kurallar çalışmaya katılan katılımcıların zaman zaman görüşme sırasında şimdiki zamandan uzaklaştıkları görülmüş ve konu hakkında detaylı konuşmaktan kaçındıkları gözlemlenmiştir. Bazı katılımcıların eşlerinin yanında konu hakkındaki düşüncelerini net ifade edemedikleri de gözlemlenen bir diğer durumdur. Yarı yapılandırılmış açık uçlu sorulara yanıt verirken bir kısım katılımcı kısa cevaplar vermeyi tercih ederken bir kısım katılımcı ise konuyla alakalı olmayan yanıtlar verme eğilimi göstermişlerdir.

Veri toplanırken gözlemlenen bir diğer nokta ise kadın ve erkek katılımcıların duygularını ve düşüncelerini aktarma şekilleriydi. Erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre duygularını sınırlı sözcükler ile ifade ettikleri gözlemlendi. Bu durumun çalışma için sınırlı yönü, erkek katılımcılardan toplanan veriler bilgi bakımından kadın katılımcılara kıyasla zayıf kalmıştır. Kadın katılımcıların ise duyguları ifade etmekte erkek katılımcılara kıyasla daha az zorluk geçtiği gözlemlenen

bir diğer durumdur. Bu bilgilerden yola çıkararak kadın ve erkekler arasındaki bilişsel fark bu çalışmanın dikkat çeken yönlerinden biridir.

Bölüm 4

Bulgular

Araştırmanın ilk basamağında katılımcılardan sosyodemografik formundan toplanan verileri anlamlı bir hale getirilmiştir. Çalışmanın ikinci basamağında ise katılımcılara uygulanan evlilik doyumu ölçeğinin sonuçları analiz edilmiş ve katılımcılarla görüşmelerin sonunda elde edilen veriler, uygun temalara, alt temalara ve kategorilere ayrılmıştır. Çalışmanın son bölümü olan üçüncü bölümde ise çalışmada elde edilen veriler ve analizler ile alakalı tartışma ve yoruma yer verilmiştir.

4.1 Araştırma Grubunun Sosyodemografik Özellikleri

Bu bölümde, araştırmacı tarafından hazırlanmış çalışmaya katılan katılımcıların, yaşları, evlilik süreleri, eğitim durumları ve maddi kazançları ile ilgili bilgi edinmeye yönelik sorular bulunmaktadır. Elde edilen verilerin derinlemesine analizi yapılmış olup elde edilen verilerden aşağıdaki tablolar oluşturulmuştur.

Tablo 4.1

Katılımcıların Yaş Dağılımları

Yaş Dağılımı	n	%
21-30	17	42,50
31-40	2	5,00
41-50	12	30
51-60	7	17,50
61-70	2	5,00
Toplam	40	100,00

Tablo 4.1’de görüldüğü gibi katılımcılardan 17 (%42,5)’si 21-30 yaş aralığında, 2 (%5) ‘i 31-40 yaş aralığında, 12 (%30)’u 41-50 yaş aralığında, 7(%17,5)’u 51-60 yaş aralığında ve 2 (%5)’i 61-70 yaş aralığında katılımcının olmadığı görülmektedir. Çalışmada yer alan kişiler görüşmelere çift olarak katıldıkları için cinsiyet dağılımında yüzde 50 homojenlik elde edilmiştir. Bu araştırmanın sınırlıklarındandır.

Tablo 4.2

Katılımcıların Eğitim Durumu

Eğitim Durumu	n	%
İlkokul	3	7,5
Lise	14	35
Lisans	21	52,50
Yüksek Lisans	2	5
Toplam	40	100.00

Tablo 4.2’de Katılımcıların eğitim seviyesine bakıldığında ilkokul mezunu katılımcı sayısı 3 (%7,5), lise mezunu katılımcı sayısı 14 (%35), lisans mezunu katılımcı sayısı 21 (%52,5) ve lisansüstü mezunu katılımcı sayısı 2 (%5) olduğu görülmüştür.

Tablo 4.3

Katılımcıların Mesleki Durumu

Meslek	n	%
Çalışmıyor	12	30
İşçi	9	22,50
Memur	5	12,50
Serbest Meslek	7	17,50
Emekli	6	15
Diğer	1	2,50
Toplam	40	100.00

Tablo 4.3’te katılımcıların mesleki durumlarına bakıldığında çalışmayan katılımcı sayısı 12(%30), işçi olan katılımcı sayısı 9 (%22,5), memur olan katılımcı sayısı 5 (%12,5), serbest meslek olan katılımcı sayısı 7 (%17,5), emekli olan katılımcı sayısı 6 (%15) ve diğer seçeneğini işaretlemiş katılımcı sayısı 1 (%2,5) olduğu görülmüştür.

Tablo 4.4

Katılımcıların Gelir Durumu

Gelir Durumu	n	%
0-1000 TL	3	7,50
1100-2000 TL	3	7,50
2100-3000 TL	4	10,0
3100 TL ve üstü	30	75,0
Toplam	40	100.00

Tablo 4.4'te katılımcıların aylık gelir miktarına bakıldığında 3 katılımcı 0-1000 TL gelire (%7,5), 3 katılımcı 1100- 2000 TL gelire (%7,5), 4 katılımcı 2100- 3000 TL gelire (%10) ve 30 katılımcı 3100 TL ve üstü gelire (%75) gelire sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 4.5

Katılımcı Çiftlerin Ortalama Evlilik Süresi

Evlilik Süreleri	n	%
1	4	10.00
2	6	15.00
3	4	10.00
4	2	5.00
6	2	5.00
8	2	5.00
10	2	5.00
12	4	10.00
18	2	5.00
20	4	10.00
25	4	10.00
33	2	5.00
35	2	5.00
Toplam	20	100.0

Tablo 4.2’de katılımcı çiftlerin evlilik sürelerine bakıldığında, 1 yıldır evli olan çift sayısı 4 (%10), 2 yıldır evli olan çift sayısı 6 (%15), 3 yıldır evli olan çift sayısı 4 (%10), 6 yıldır evli olan çift sayısı 2(%5), 8 yıldır evli olan çift sayısı 2(%5), 10 yıldır evli olan çift sayısı 2(%5), 12 yıldır evli olan çift sayısı 4 (%10), 18 yıldır evli olan çift sayısı 2 (%5), 20 yıldır evli olan çift sayısı 4 (%10), 25 yıldır evli olan çift sayısı 4 (%10), 33 yıldır evli olan çift sayısı 2 (%5) ve 35 yıldır evli olan çift sayısı 2 (%5) olduğu görülmüştür.

Birinci Alt Probleme Ait Bulgular

Tablo 4.5

İletişim Cihazlarının Yoğun Kullanımının Evlilik Doyumuna Olan Etkisine

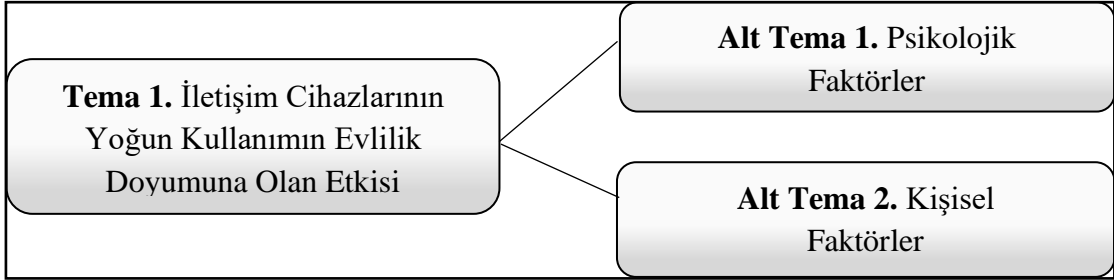
İlişkin Görüşlerinin İçerik Analizi:

Alt Tema 1	Kodlar	F	Veriler
Psikolojik faktörler	Duygu durumu	13	“Gün içinde iletişim halinde kalmamıza yardımcı oluyor. İletişim halinde olmak beni mutlu ve huzurlu hissettiriyor” (K.1.10.)
		13	“Eşim uzaktayken attığı güzel mesajlar hoşuma gidiyor...” (K.1.3.)
	Güven	7	“...Eşimin sesini evde yokken bu cihazlar sayesinde işitmeyi seviyorum. Sanki yanımdaymış gibi. (K.1.18)
		7	” İş stresinden uzaklaştığımı düşünüyorum bu da beni mutlu ediyor” (K.2.13)
Sadakatsizlik	10	7	“...eşime ve ilişkimize güveniyorum fakat sosyal medyada her zaman iyi niyetli insanlar olmuyor. Dolayısıyla bu ortama güvenim zayıf...” (K.1.12).
		10	... keyfi vakit geçirmesine belli uygulamalar dışında sıcak bakmıyorum belli nedenlerden ötürü güven sorunu yaşıyoruz (K.2.16).
		10	“...sosyal medyada çok fazla vakit geçirmesi zihnimde acaba beni aldatıyor mu tarzında soru işaretlerine neden oluyor” (K.1.16)
			”... Çiftlerin ilişkilerinde gösterdiği özveri ve emek kaybolacak çünkü bu cihazlar yeni insanlar ve ortamlar tanımayı kolay bir hale getiriyor. Aldatmalar artabilir” (K.1.18).
			”...Televizyonlarda her gün sosyal medyada tanıştılar kaçtılar haberleri okuyorum. Eşimin elinde telefonu çok sık görünce açıkçası beni aldatıyor mu? diye zaman zaman düşünceleri geçiyor zihnimde” (K.1.2).

Tablo 4.5 (devam)

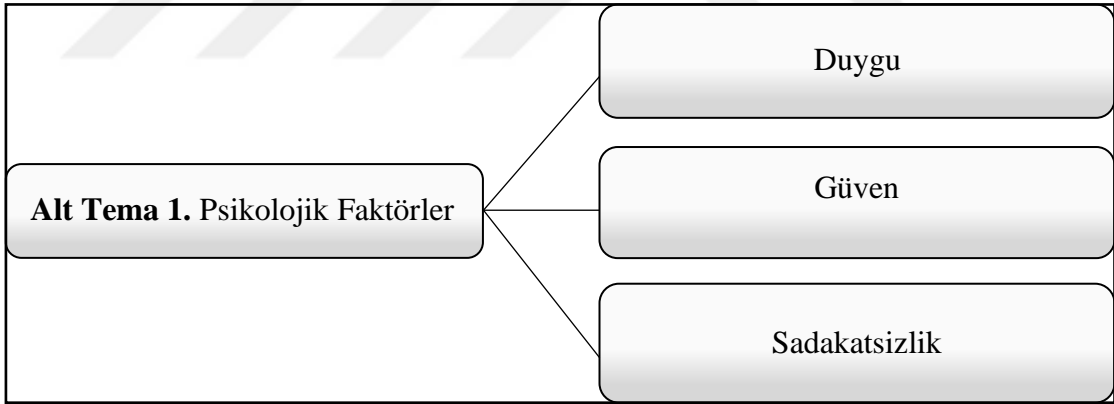
Alt Tema-2	Kodlar	F	Veriler
Kişisel Faktörler	Sınır koyma	12	“Ben koymadım canım eşim koydu bana. Benim telefonumda şifre yok ama eşimin telefonunda şifre var.” (K.1.4).
			”Birbirimize vakit ayırmanın dışında belli saatlerde bireysel kullanım gerçekleştirilir veya karşılıklı izin istenir “ (K.1.16).
	Konfor alanı	14	”Bir arada zaman geçirirken fazla kullanmamaya özen göstermek ve sosyal medya hesaplarında tanımadığımız kişilerin isteklerini kabul etmemek” (K.2.2).
			“Birimiz hiç tv izlemezken diğeri çok tv izliyor fakat ortak zaman yaratmak adına saat sınırlandırması getirdik” (K.2.10).
Ortak paylaşım zamanı	10	” Eşim en çok bilgisayar oyunlarını sever ama oyun oynamadan yapması gereken bir şey olup olmadığını sorar o yüzden bu konu aramızda sorun olmadı” (K.1.9).	
		”Konfor alanı olarak tolere edilebilir” (K.2.14)	
			”...Yani insan aslında kendisine de vakit ayırması gerekiyor. Çünkü herkesin zevki aynı şekilde ilerlemiyor. Ben kitap okumayı seviyorsam karşıdaki kişi aynı şekilde kitap okumayı sevmiyor olabilir. Oyun oynamayı daha çok sevebilir” (K.1.19).
			“... Birlikte vakit geçirmeye çalıştığımız zaman telefon ve televizyonları iletişimimizi böldüğünü düşündüğümüz için genellikle sessize alıyoruz veya kapatıyoruz” (K.1.15).
			”Birlikte oyun oynuyoruz ortak zamanımızı böyle geçirmek iyi geliyor” (K.1.7).
			’...’çiftler birbirlerine ayırmaları gereken süreyi bu cihazlar karşısında geçirmeye başladığında eşler birbirlerinden uzaklaşabilir, aralarında konuşulacak konu kalmayabilir’ (K.1.10)

Tablo 4.5'te görüldüğü gibi katılımcılardan alınan görüşlerin içerik analizi sonucu'' İletişim cihazlarının yoğun kullanımının evlilik doyumuna olan etkisi'' temasının iki alt teması ortaya çıkmıştır. Bu temalar; Alt tema 1''Psikolojik faktörler'', Alt tema 2''Bireysel faktörler'' olarak belirlenmiştir. Şekil 4.1'de verilmiştir.

Şekil 4.1.''İletişim cihazlarının yoğun kullanımının evlilik doyumuna olan etkisi' tema ve alt temasının kodları'

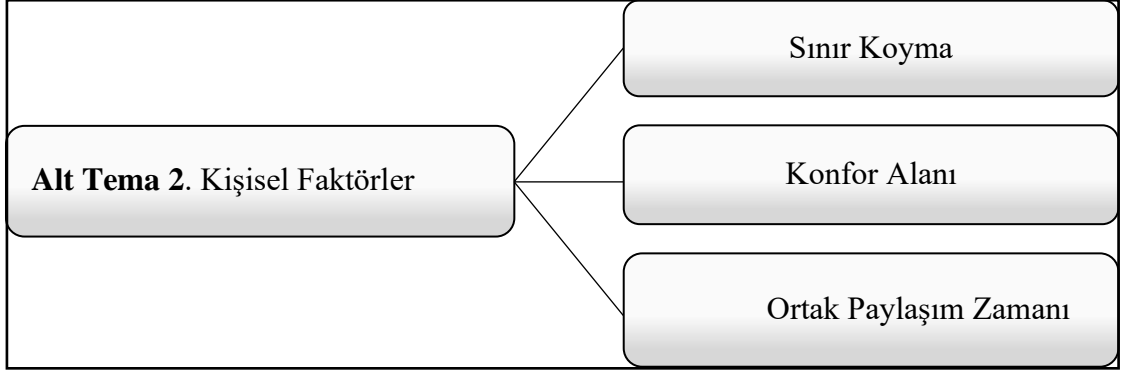
Tablo 4.6'da Alt tema 1''Psikolojik faktörler''e ilişkin içerik analizi sonucu elde eden bulgular şu şekildedir;

Şekil 4.2. Psikolojik faktörler alt tema kodları

Şekil 4.2'de görüldüğü gibi, Alt Tema'' Psikolojik Faktörler'' temasının kod sıklığı; Duygu durumu (f=13), Güven (f=7), Sadakatsizlik (f=10) şeklindedir. Katılımcıların cevaplarından elde edilen bulgulara göre'' Duygu Durumu'' kategorisinde yoğunluk göstermişlerdir.

Tablo 4.7’de Alt Tema 2’Kişisel Faktörler’’ ile ilgili içerik analizi sonucu elde edilen kodlar şu şekildedir:

Şekil 4.3. Kişisel faktörler alt tema kodları

Şekil 4.3’te görüldüğü gibi Alt Tema 2 (Kişisel Faktörler) ile ilgili içerik analizi sonucu elde edilen kodlar şu şekildedir; Sınır koyma (f=12), Konfor alanı (f=14), Ortak paylaşım zamanı (f=10) şeklindedir.

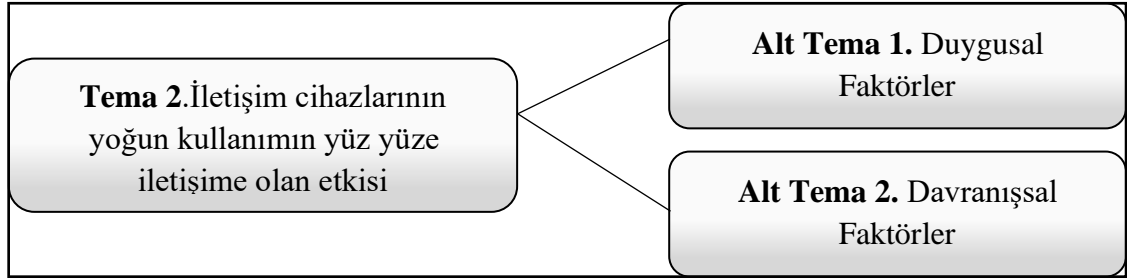
İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 4.6

İletişim Cihazlarının Yoğun Kullanımının Çiftlerin Yüz Yüze Olan İletişimine Olan Etkisi Bulgularına Yönelik İçerik Analizi:

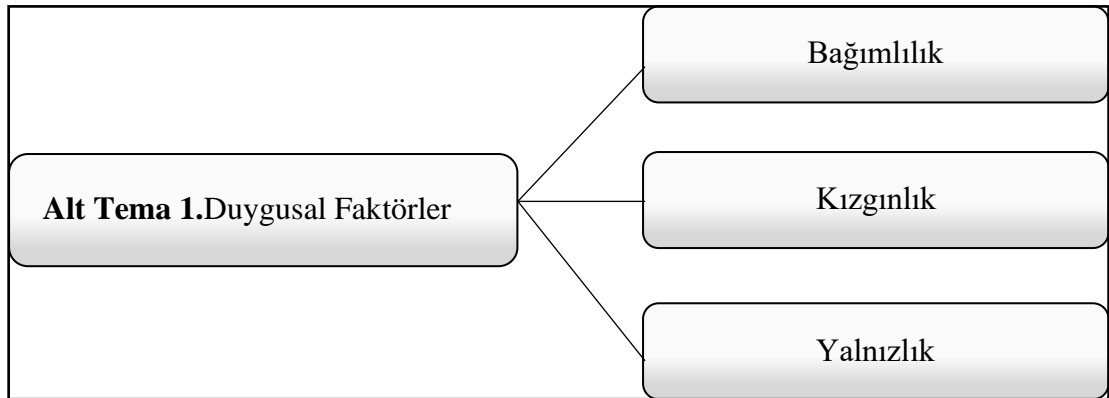
Alt Tema	Kodlar	F	Veriler
	Cihazlara duyulan bağımlılık hissi	9	"...Bu cihazlara bağımlı hale gelecek çiftler. Şimdi bile herkesin elinde bir telefon sürekli çevrim içi bir halde yaşıyorlar...". (K.2.7) " Ben kullanmıyorum pek ama eşim bağımlı bir halde. Sürekli elinde ve adeta onun bir parçası olmuş gibi. (K.2.12)
Duygusal faktörler	Kızgınlık	6	"...bu cihazların özellikle internet facebook'ta tanımadığı insanlar ile konuşursa kızarım" (K.2.1). "...Öncelikle iş gereği bu cihazlarda vakit geçirilmesi gerekmiyorsa fazla vakit geçirmek ilişkimizden çalınan zamanlardır. Bu duruma elbette kızar ve uyarırım..." (K.1.18). "Birlikte zaman az geçiriliyor iletişim azalıyor ilgi alanları farklılaşıyor zamanla" (K.1.11).
	Yalnızlık	7	" Çiftler kendi yalnız dünyalarını oluşturmamalı bu dünya olduğu taktirde yalnızlık kaynaklı sorunlar ilişkilerde kendini gösteren bir sorun haline gelebilir" (K.1.13). "...ayırıldığı zaman diliminde bir sınırı olmalı bu sınırı aştığı taktirde kiminle konuşuyor veya ne yapıyor diye kıskanabilir, kendimi huzursuz hissedebilirim "(K.2.5).
	Kıskançlık	4	"... kiminle konuşuyor ya da ne yapıyor ya da yan işte kim var karşında, kiminde muhatap oluyor diye insan düşünebiliyor işte orada. Hani böyle bir kıskançlık sendromu yok ama merak duygusu uyanınca sorularda gelebiliyor..." (K.1.20).
	Sosyalleşme	7	"... çünkü insanlar artık birbirlerinin söyleyemediği şeyleri telefonla mesajlarla anlatır hale geliyor çünkü ancak bu şekilde cesaret edebiliyorlar" (K.3.1).
Davranışsal faktörler	Dolaylı yoldan duygu aktarımı	6	"... İnsanlar isteklerini ve duygularını bu cihazlar aracılığıyla paylaşıyor artık" (K.5.2). "...duyguları iletişim araçlarıyla çok kolay karşı tarafa aktarılabilceğini düşünüyorum çünkü bu kaçınılmaz bir durum" (K.3.2)
	Odak kaybı	8	"...sürekli Instagram, Twitter gibi uygulamalardan gelen bildirimleri takip etmemiz ya da whatsapp gibi messenger gibi uygulamalara bakmamız akşam eve geldiğimizde birbirimizle konuşmamıza engel oluyor..." (K.2.15). "... telefon aramaları, mesaj sesleri her bir uyarı bu cihazlara ciddi bir dikkatin ayrılmasına neden oluyor ve bu ayrılan dikkat ne yazık ki kişiler arası ilişkinin kalitesini olumsuz yönden etkiliyor..." (K.2.8).

Tablo 4.6’da görüldüğü gibi, araştırmaya katılan katılımcılardan toplanan verilerin içerik analizi sonucunda’’ İletişim Cihazlarının Yoğun Kullanımın Yüz yüze İletişime Olan Etkisi’’ temasının iki alt teması ortaya çıkmıştır. Bu temalar; Alt Tema 1 ‘‘Duygusal Faktörler’’, Alt Tema 2. ‘‘Davranışsal Faktörler’’ olmak üzeredir.

Şekil 4.4. İletişim cihazlarının yoğun kullanımın yüz yüze iletişime olan etkisi ana temasının alt tema kodları

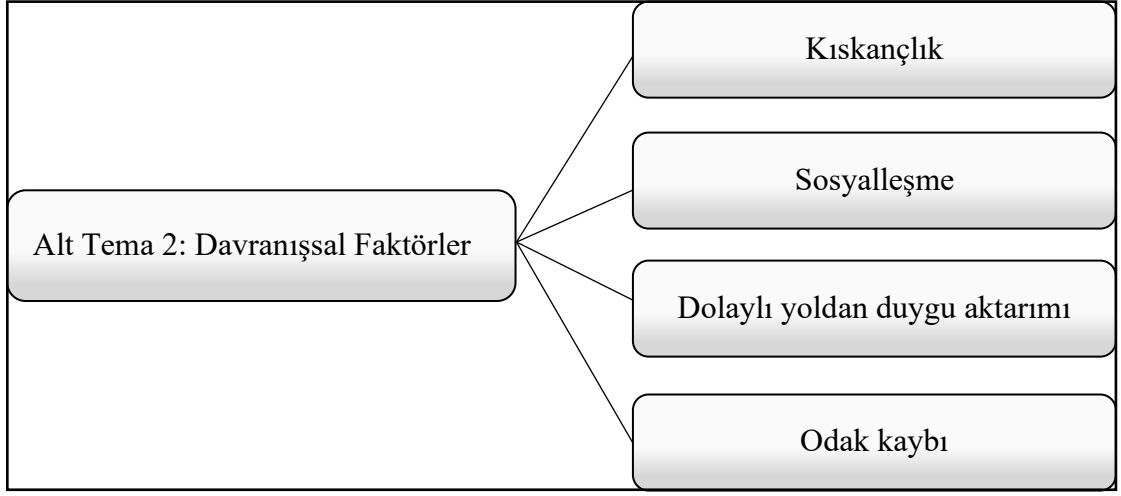
Tablo 4.6’da Alt Tema 1’’Duygusal Faktörler’’e ile ilgili içerik analizi sonucu elde edilen kodlar şu şekildedir:

Şekil 4.5. Duygusal faktörler alt tema kodları

Şekil 4.5’te görüldüğü üzere, alt tema 1 (Duygusal Faktörler) ile ilgili içerik analizi sonucu elde edilen bulgular şu şekildedir; Cihazlara duyulan bağımlılık hissi (f=9), Kızgınlık (f=6), Yalnızlık (f=7) şeklindedir. Bu aşamada katılımcıların’ ‘Cihazlara Duyulan Bağımlılık Hissi’’ kategorisinde cevapların yoğunlaştığı görülmüştür.

Tablo 4.6’da Alt Tema 2 ‘‘Davranışsal Faktörler’’e ilişkin içerik analizi sonucu elde edilen kodlar şu şekildedir:

Şekil 4.6. Davranışsal Faktörler alt tema kodları

Şekil 4.6’da görüldüğü gibi alt tema 2 (Davranışsal Faktörler) ile ilgili içerik analizi sonucu elde edilen bulgular şu şekildedir; Kıskançlık (f=4), Sosyalleşme (f=7), Dolaylı yoldan duygu aktarımı (f=6), Odak kaybı (f=8) şeklindedir. Bu aşamada katılımcıların ‘Odak Kaybı’’ kategorisinde düşüncelerin yoğunlaştığı görülmüştür.

Bölüm 5

Tartışma ve Sonuçlar

Araştırmanı bu kısmında görüşmelerden elde edilmiş olan bilgilerin içerik analizi sonucunda ulaşılan araştırma bulgularının tartışılmasına yer verilmiştir. Tartışma, çalışmanın alt problemleriyle ilgili olarak bulgularda söz edilen başlıklara uygun bir sıralama ile oluşturulmuştur. Araştırmada oluşturulan tema ve alt temaların birbirleri ile bağlantılı durumu göz önünde bulundurularak tartışma alt başlıklardan oluşmadan, araştırmanın alt problemleri ile bağlantılı olarak bir bütün şeklinde oluşturulmuştur.

5.1 Araştırma Bulguların Tartışılması

Araştırma konusuyla alakalı literatür taraması yapıldığında konu ile alakalı Türkçe dilinde yapılmış çalışmalara denk gelinmemiştir. Aynı konunun İngilizce dilinde yapılmış çalışmaları ise mevcuttur. Bu bakımdan çalışmamızdan elde edilen bulgular ve sonuçlar konu ile alakalı literatüre sağlayacağı faydalar bakımından önem taşıdığı düşünülmektedir.

Framo (1996)'a ya göre evlilik' 'kişilerin yoğun bir şekilde hislerinin birbirine bağlı olduğu, aidiyet duygusunun yüksek olduğu ve duygusal ihtiyaçlarının karşılandığı bir kurum'' olarak tanımlamıştır. Bireylerin yaşam kalitesi üzerinde doğrudan bir etkisi olduğu düşünülmektedir (Scheidler, 2008; Williams, 2003).

Modern insan yaşamının bir parçası olan iletişim cihazları kullanımının artıları olduğu gibi eksi yönleri de bulunmaktadır. Sunmuş olduğu olanaklar çerçevesinde geçmişe kıyasla kişiler arası paylaşımı, etkileşimi ve iletişim kurmayı daha hızlı ve zahmetsiz bir hale getirmiştir. Bir diğer artısı ise istenilen bilgilere kolayca erişim sağlanabilen ve kullanıcıların istekleri doğrultusunda keyifli vakit geçirdikleri sanal bir araç olan internet teknolojisinin yaygın kullanımı iletişim kurmayı sağlayan cihazları (telefon, tablet, saat vb.) internet teknolojisine uyumlu bir hale gelmesidir. Yeni nesil iletişim araçları olan akıllı cihazların internete erişim konusunda sağlamış olduğu kolaylıklar göz önünde bulundurulduğunda bireylerin bu cihazları sosyalleşme, haber alma ve iş gibi çeşitli alanlarda kullanmaları bu cihazları cazip kılan ve bireylerin yaşamlarında avantajlı konuma getiren bir diğer artıdır. Artıları olduğu kadar iletişim cihazlarının yoğun kullanımının bireylerin yaşamlarını negatif yönde etkileyecek durumların ortaya çıkması mümkün gözükmemektedir. İletişim cihazlarının bilinçsiz kullanımı ve günlük

ilişkilerin odağı haline getirmek bireylerin kurmuş olduğu yüz yüze iletişime ve ikili ilişkilerin kalitesini olumsuz yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Çiftlerin boş zaman etkinliklerinde eşlerden birinin veya her ikisinin iletişim cihazlarını yoğun bir şekilde kullanımı çiftlerin birbirinden uzaklaşmalarına hatta birbirlerinden kopmalarına, ilişkilerine dair duydukları doyumun düşmesine neden olabilir.

Mcdaniel, B. T. (2016) tarafından ilk kez kullanılan'' *technoference*'' kavramı çiftlerin arasındaki iletişiminin teknolojik cihazlardan gelen bildirimler veya bireylerin dikkatini bu cihazlara vermesiyle birlikte iletişimin kesilmesi sonucu olumsuz yönde etkilenmesi olarak tanımlamıştır. (Mcdaniel vd. 2020)'nin yapmış olduğu bir çalışmada, teknoloji ve iletişim cihazların kişiler arası iletişimi böldüğünü ve çiftlerin birlikte geçirdikleri zaman diliminden daha az tatmin olmasına neden olduğu ve bu durumunda birlikte geçirilen zaman diliminde çiftlerin daha fazla çatışma yaşanacağını sonucuna ulaşmışlardır. Mcdaniel ve arkadaşlarının elde etmiş bu sonuçlar araştırmamızda elde edilen sonuçlar ile uyduğu gözlemlenmiştir.

Bu çalışmanın birinci alt problemi iletişim cihazlarının yoğun kullanımının evlilik doyumuna olan etkisinin incelenmesidir. Bu doğrultuda iletişim cihazlarının yoğun kullanımının bireylerin ilişkilerine nasıl etkilediği ve çiftler arasında yaşanan sorunlarda herhangi bir etkisinin olup olmadığı gibi farklı konularda yaşadıkları durumları ilişkin ifadeleri dikkate alınmıştır.

Örneğin; *Açıkçası eşim kural pek tanımıyor telefonu alınca arkadaşlar saatlerce konuşuyor buna biraz kızıyorum ama yine önüne geçemedik. (K.2.20)*

Öncelikle iş gereği bu cihazlarda vakit geçirilmesi gerekmiyorsa fazla vakit geçirmek ilişkimizden çalınan zamanlardır. Bu duruma elbette kızar ve uyarırım (K.1.18).

... birlikte paylaşabileceğimiz şeyler çok azalıyor. Azaldıkça da zaten ilişkinin temeli bence yok oluyor. (K.1.15).

Birbirine ayrılan zamanın azalması ilgisizlik mutsuzluk ve sonucunda ayrılıklar yaşanabilir... (K.2.16).

...örneğin kafeye gidildiği zaman mesela sohbet etmek yerine 2 kişi oturup telefonlarına bakıyorsa ben orada bir ilişki olduğunu düşünmem ve beni rahatsız eder. Bu sadece sevgili / eş olarak da değil direk insan ilişkileri için dikkat ettiğim bir durum. Yani karşında bir insan varsa ben ona saygı açısından elindeki telefonu kenara koyarım. O yüzden aynı hassasiyeti ben karşımdaki kişiden de beklerim. O yüzden benim için problem yaratabilir. (K.1.19).

Bu doğrultuda evli çiftlerin iletişim cihazlarının yoğun kullanımının ilişkilerinde sorunlara yol açabileceği birlikte geçirecekleri zaman diliminde araya giren bu kullanımın çiftlerin ilişkilerine olumsuz bir şekilde yansıdığı düşünülen bu durum çiftler arasında yaşanılacak çatışmalara, çiftlerden birinin veya her ikisinin kızgınlık, üzgün olmak ve kaygı gibi duyguların kişinin iyi olma halini olumsuz yönde etkileyeceği haliyle ilişkilerinden duydukları doyumdan daha az keyif alabileceklerini ifade etmişlerdir.

(Yalçın, 2003)'nın yayınladığı bir çalışmada internet kullanımının olası tehlikelerinden birisi evli çiftlerden birisinin bu sanal ortamda tanımadığı kişilerle tanışması ve tanışılan bu kişiler ile ilişki yaşamalarına uygun bir zemin hazırladığı yönündedir. Evli bireylerin, sıklıkla internet ortamında tanıştığı kişiler yüzünden evliliklerin bitme noktasına geldiği uzun bir süredir medya 'da işlenen konulardan birisi olduğundan bahsetmiştir.

Örneğin; ... bu cihazlar karşısında geçirmeye başladığında eşler birbirlerinden uzaklaşabilir, aralarında konuşulacak konu kalmayabilir ve yalnız kaldığını düşünen kişiler ilgiyi bu ortamlarda arayabilir. (K.2.10).

...televizyonda görüyorum sosyal medyada çok sık vakit geçiren insanlar eşlerini bir başkasıyla aldatıyor. Bu araçların evliliklere fazla dahil olması boşanmaların artmasına neden olacak. (K.1.4).

Gözünün içine baka baka konuşmanın verdiği samimiyet yok olacak ve internet ortamında tanışılan insanlar aynı evin içinde olmasalar dahi evliliklere etkisi olumsuz yönde olacak. (K.1.6).

Hiç tanımadığı (Farklı çevre farklı insanlar farklı görüşler) karşı tarafların olumsuz düşünceleri kötü niyetleri olabilir. Ailelerin dağılmasına sebep olur kimin eli kimin cebinde belli değil. Aldatma, boşanma gibi durumların artmasına neden olan bence en önemli etken bu cihazlar. (K.1.11).

Çalışmamızda elde edilen aldatmaya yönelik katılımcıların beyan ettiği bu görüşler bu konu hakkında yapılmış çalışmalarla ile örtüştüğü görülmüştür. Katılımcıların büyük bir kısmı özellikle kadın katılımcıların iletişim cihazların sık kullanımının sosyal medya platformlarında gereğinden fazla vakit geçirmenin eşlerinin birbirini aldatmasına zemin hazırlayacağını ve bunun neticesinde evlilik kurumunun temelini sarsılmasına ve hatta bu kurumun sonlanmasına neden olacağı düşüncesinde olduğu görülmüştür.

Araştırmanın ikinci alt problemi de iletişim cihazlarının yoğun kullanımının evli çiftlerin yüz yüze iletişimi üzerinde herhangi bir etkisinin olup olmadığının incelenmesiydi. Yüz yüze iletişim, beşerî ilişkilerde önemli bir konuma sahiptir. İletişim cihazların yaygın kullanımı özellikle anlık mesajlaşma servisleri yüz yüze iletişimin yerini almaya başlamıştır. (Kalaman ve Çelik, 2019), insanlar artık ellerine telefonlarını alır almaz sosyal medya hesaplarını kontrol ettiklerini ve farkına varılmaksızın sanal ortamda çok fazla vakit geçirmeye başladıklarını ve bu durumda yüz yüze iletişim kurmak yerine sanal dünyada iletişim kurmayı tercih ederek zamanla bu cihazlara ve sanal ortama bağımlı bireyler haline geldiklerini ifade etmişlerdir. Yapmış olduğumuz araştırmada da benzer bulgulara rastlanmıştır.

Örneğin; *''... bu ister istemez bir bağımlılık haline geliyor. İster istemez sabah kalktığında direk elini telefona gidebiliyor ya da hiçbir iş olmasa bile bilgisayarın başına oturabiliyor ve yahut hiçbir telefon görüşmesi yapmasa bile ki eline alıp işte telefonla ilgilenir şekilde kendisini bulabilir. Yani aslında artık refleks haline gelmiş durumda bu kullanımlar'' (K.1.3).*

''... Bu cihazlara bağımlı hale gelecek çiftler. Şimdi bile herkesin elinde bir telefon sürekli çevrim içi bir halde yaşıyorlar. Bence bu sağlıklı bir durum değil'' (K.1.7).

''... çiftler arasında mesafe artacak çünkü ciddi bir vakit bu cihazlara ayrılıyor. Yüz yüze konuşulması gereken konular bu cihazlar üzerinden konuşulacak haliyle yüz yüze iletişimin kıymeti kalmayacak'' (K.2.12).

Bu bağlamda iletişim cihazlarının yoğun bir şekilde kullanmak çiftlerin yüz yüze kurmuş oldukları iletişim üzerinde olumsuz bir etkisi olduğu düşünülmektedir. Kadın ve erkek katılımcıların büyük bir çoğunluğu bu cihazların canlı iletişimi böldüğü ve cihazlara ayrılan dikkat miktarı arttıkça birbirlerine ayırdıkları zamanın kalitesini olumsuz yönde etkileyebileceklerini ifade etmişlerdir. Çalışmaya katılan bazı katılımcılar ise bu yoğun kullanımın önüne geçmek adına bilinçli kullanımın gerekli olduğunu ifade etmişlerdir.

5.2 Sonuçlar

Bu çalışma da iletişim cihazlarının yoğun kullanımının çiftlerin evlilik doyumları ve yüz yüze iletişimlerine olan etkisi incelenmiştir. Bu inceleme doğrultusunda

katılımcılardan elde edilen veriler ışığında psikolojik, kişisel, duygusal, davranışsal faktörler olmak üzere dört adet ana tema belirlenmiş ve incelenmiştir.

Psikolojik olarak çalışmaya katılan katılımcıların vermiş olduğu cevaplara dayanarak katılımcıların büyük bir çoğunluğu iletişim cihazlarının yoğun kullanımının katılımcıların duygu durumları üzerinde bir etkisi olduğunu dile getirmiştir. İnternet teknolojisinin gelişmesiyle insan hayatına dahil olan sosyal medya ve uygulamalarına erişim sağlayan iletişim cihazları ile çok fazla haşır neşir olmak çiftler arasında güven konusunda sorunlar yaratabileceği de görülmüştür.

Kişisel faktörler kategorisinde katılımcıların verdiği cevaplar doğrultusunda iletişim cihazları kullanımı bir konfor alanı olarak görülmüştür. Yoğun iş ve hayat temposunda bireylerin kendine ayırmayı tercih ettikleri zaman dilimlerinde bu cihazlar aracılığı ile rahatladıklarını ve günün yorgunluğunu üzerlerinden attıkları ifade etmişlerdir. Eş, anne ve baba olmak dışında bireylerin bu kimlikler dışında da bir hayatları olduğunu dolayısıyla bu cihazlar karşısında aşırı vakit geçirilmediği takdirde herhangi bir sorun olmayacağını ifade eden katılımcılar olduğu gibi çok fazla vakit geçirmeye engel olmak adına kurallar konulması gerektiğini düşünen katılımcılarda olmuştur.

Duygusal olarak iletişim cihazlarını yoğun bir şekilde kullanımın cihazlara duyulan bağımlılık hissini kuvvetlendireceği yönünde olmuştur. Bireylerin birlikte geçirmesi gereken zaman dilimlerinde bu cihazlardan gelen uyarılar, bildirimleri veya sosyal medya hesaplarını sürekli kontrol etmesi çiftin karı koca ilişkisini negatif yönde etkilediği gibi tekrar eden sürekli kontrol etme davranışı kalıcı hale gelerek bu cihazlara bir bağımlılık hissini gelişmesine neden olabilir.

Davranışsal olarak katılımcıların iletişim cihazlarının yoğun kullanımının çiftlerin iletişimleri sırasında odak kaybı sorunları yaşayabileceği yönündedir. Canlı iletişimin doğası gereği çiftlerin kurdukları göz teması bu cihazlardan gelen bir bildirim veya arama sonucu bölünebilir. Böyle bir durumda çiftin arasındaki iletişim aksadığı gibi eşlerden birinin duygusal olarak kendisini kötü hissetmesine de neden olabilir. Ayrıca, beşerî ilişkilerde bu iletişim cihazların daha fazla ön plana çıkarak adeta bir odak noktası olması yüz yüze iletişimin samimiyeti ve sıcaklığında kaybolmasına neden olabilir. Bu durumu önlemek adına bu cihazlarının kullanımına bir sınır konulmalı ve mümkün olduğunca ikili ilişkilere çok fazla dahil edilmemelidir.

Sonuç olarak, kullanımı her geçen gün daha fazla artan ve yaşamın her alanında yer almaya başlayan bu cihazların yoğun kullanımı, çiftlerin evlilik doyumuna ve yüz yüze iletişimine olumsuz yönde bir etkisi olduğu gözlemlenmiştir. Eşlerin yüz yüze

iletişimleri sırasında veya birlikte geçirdikleri ortak zaman dilimlerinde dikkatlerini bu cihazlara yöneltmesi çiftlerin yalnızlık, aldatılma hissi, öfke gibi duyguları hissetmelerine, ilişkilerinde çatışmaların yaşanmasına ve ilişkilerinden duydukları doyumunun kalitesinin düşmesi gibi sorunlara zemin hazırlayabileceği belirlenmiştir. Gelecekte bu cihazların yoğun ve bilinçli olmayan kullanımını ve bu cihazlarla gereğinden fazla meşgul olmak evlilik kurumunu olumsuz yönde etkileyecek bir durum olarak gözükmektedir.

5.3 neriler

Çiftlerin iletişim cihazları konusunda olumlu veya olumsuz düşüncelerini birbirleriyle paylaşmalı ve iletişim cihazları kullanımını konusunda daha Őeffaf olunmalıdır. Böylece iftler arasında ileride yaşanabilecek sorunların önüne geçilebilir.

Evli çiftlerin birlikte geçirmesi gereken boş zaman dilimlerinde bu cihazlara bir mesafe koymak veya kullanması gereken durumlarda ise amaca uygun yönde hareket ederek cihazlara duyulan bağımlılık hissini önüne geçilmesi mümkündür.

Ayrıca, beşerî ilişkilerde bu iletişim cihazların daha fazla ön plana çıkarak adeta bir odak noktası olması yüz yüze iletişimin samimiyeti ve sıcaklığında kaybolmasına neden olabilir. Bu durumu önlemek adına bu cihazlarının kullanımına bir sınır konulmalı ve mümkün olduğunda ikili ilişkilere çok fazla dahil edilmemelidir.

KAYNAKÇA

- Abbasigil, R. A. (2019). *Evli bireylerde sosyal medya kullanım süresi, kişilerarası iletişim becerileri ve evlilik doyumu ilişkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Toros Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin
- Akner, N. (2009). Birleşik kitle iletişim araçları platformu: cep telefonu televizyon. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi / Istanbul University of Communication Journal*, (37) 6-19.
- Arklan, Ü. (2008). Bilgi toplumu ve iletişim: bilginin yayılması sürecinde kitle iletişim araçları ve internet. *Selçuk İletişim*, 5(3), 67-80.
- Ataman Y, D. (2016). Sosyal Medya ve akıllı mobil teknoloji: akıllı sosyal yaşamlar. The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication.6(2), 105-113. http://www.tojdac.org/tojdac/VOLUME6-ISSUE2_files/tojdac_v06i2104.pdf adresinden 5 Ağustos 2021 tarihinde temin edilmiştir.
- Aylıkçı, Ç. (2018). *Evli bireylerde sorunlu internet kullanımı ile evlilik doyumu arasındaki ilişki*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Baltacı, A. (2017). Nitel Veri Analizinde Miles-Huberman Modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1-15.
- Bölükbaş, K. ve Yıldız, M. C. (2005). İnternet kullanımında kadın-erkek eşitsizliği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (12), 103-112.
- Çağ, P. ve Yıldırım, İ. (2016). Evlilik doyumunu yordayan ilişki ve kişisel değişkenler. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 4(39). <https://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423931694.pdf> adresinden 2 Haziran 2021 tarihinde edinilmiştir.
- Canel, N. A. (2007). *Ailede problem çözme, evlilik doyumu ve örnek bir grup çalışmasının sınanması*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çakmak, V. (2014). *İletişim kaygısının sosyal medya kullanımı üzerine etkisi: üniversite öğrencileri üzerine örnek olay incelemesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya
- Çalışır, G. (2015). Kişilerarası İletişimde Kullanılan Bir Araç Olarak Sosyal Medya: Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *Humanities Sciences*, 10(3), 115-144.

- Çalapkulu, Ç. (2015). *Kişilerarası iletişim sürecinde romantik eşlerde iletişim ötesi iletişim aktörlerinin kullanımı: Anadolu Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğrencileri Örneği*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Çelik, M. (2006). Evlilik doyum ölçeği geliştirme çalışması. (Yayınlanmamış doktora tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana
- Çelik, M. ve İnanç, B. Y. (2009). Evlilik doyum ölçeği: geçerlik ve güvenirlik Çalışmaları. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(2), 247-269.
- Dalan, U. (2020). *Evli bireylerde sosyal medya bağımlılığın evlilik uyumu ve evlilik doyumunu üzerinde etkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Doğu, İ. (2008). Halkla ilişkilerde yeni iletişim teknolojilerinin kullanılması: Kadıköy ve Beyoğlu ilçe belediyelerinin kurumsal web sitesi analizi. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Framo, L. J. (1996). A Personal Retrospective of the Family Therapy Field: Then and Now”, *Journal of Marital and Family Therapy*, 22(3), 289-316.
- Giddens, A. (2008), *Sosyoloji*. Ankara: Ayraç Yayınları.
- Güngör, Y.Z. (2019). *Evli bireylerde yaşam doyumunun yordayıcısı olarak evlilik doyumunu ve bağlanma boyutları*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Halpern, D. ve Katz, J. E. (2017). *Texting's consequences for romantic relationships: A cross-lagged analysis highlights its risks*. *Computers in Human Behavior*, 71, 386–394. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2017.01.051>
- Hayward, M. ve Zhang, Z. (2006). *Gender, the marital life course, and cardiovascular disease in late midlife*. *Journal of Marriage and Family*, 68(3), 639-657.
- Hünler, S. O. ve Gençöz, T. (2003). *Boyun eğici davranışlar ve evlilik doyumunu ilişkisi: Algılanan evlilik problemleri çözümünün rolü*. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18(51), 99-108.
- Işık, M. ve Kaptangil, İ. (2018). Akıllı telefon bağımlılığının sosyal medya kullanımı ve beş faktör kişilik özelliği ile ilişkisi: Üniversite öğrencileri üzerinden bir araştırma. *Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, 7(2).

- Kalaman, S. ve Çelik, F. (2019). Türkiye'deki evli bireylerin sosyal medya kullanımlarının evlilikleri üzerine etkisi: nitel bir araştırma. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 13(19), 424-453.
- Kavak, A. (2018). *Evli bireylerde evlilik doyumu, aile işlevselliği ve çatışma çözüm stilleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Ankara.
- Kavak, A. (2018). *Evli bireylerde çatışma yöntemi ve evlilik doyumu*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Keleş, S. (2019). *Aile yaşam döngüsü içerisinde evlilik doyumunun incelenmesi: İstanbul örneği*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yalova.
- Keskin, A. (2021). *Bireylerin evlilik doyumu ego durumları ve benlik algılarının incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Koçak, A. ve Özgür, A. (2006). İçerik analizi çalışmalarında örneklem sorunu. *Selçuk İletişim*, 4(3), 21-28.
- Koyuncu, B. (2019). *Evli bireylerde öznel mutluluk ve ilişkisel mutluluğun evlilik doyumuna etkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kurt, L. (2019). *Romantik ilişkisi olan üniversite öğrencilerin sosyal medya kullanımı ve kişilik özelliklerinin ilişki doyumuna etkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kirk, J. ve Mille, M. L. (1986). Reliability and Validity in Qualitative Research. California.
- Major, L., Habler, B. ve Hennessy, S. (2017). Tablet use in schools: impact, affordances and considerations. In *Handbook on digital learning for K-12 schools* 115-128. Doi:10.1007/978-3-319-33808-8_8
- McDaniel, B. T., Galovan, A. M., ve Drouin, M. (2020). Daily technofence, technology use during couple leisure time, and relationship quality. *Media Psychology*, 24(5), 637–665. <https://doi.org/10.1080/15213269.2020.1783561>
- McDaniel, B. T., Galovan, A. M., Cravens, J. D., ve Drouin, M. (2018). “Technofence” and implications for mothers' and fathers' couple and coparenting relationship quality. *Computers in human behavior*, 80, 303-313. <https://proxy.bau.edu.tr:2059/science/article/pii/S074756321730657X?via%3Dihub> adresinden 2 Ekim 2021 tarihinde edinilmiştir.

- Menderes, N. (2019). *İletişim kaygısı ve yüz yüze iletişim ve internet kullanım ilişkisi: Selçuk Üniversitesi Örneği*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Mert, A. ve Özdemir, G. (2018). Yalnızlık duygusunun akıllı telefon bağımlılığına etkisi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 88-107. Doi: 10.26466/opus.382285
- Millî Eğitim Bakanlığı. *Mesleki gelişim, etkili iletişim*. http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Etkili%20%C4%B0leti%C5%9Fim.pdf adresinden 20 Haziran 2021 tarihinde edinilmiştir.
- Özbek, C.C. (2018). *Evli bireylerde eş değerlendirme, evlilik uyumu, evlilik doyumu ve cinsel uyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kıbrıs.
- Özgüven, İ. E. (2001). *Ailede İletişim ve Yaşam*. Ankara: Pdrem Yayınları.
- Özgüven, İ.E. (2017). *Evlilik ve Aile Terapisi (4. Basım)*. Ankara:Nobel Akademik Yayıncılık.
- Öztahtacı, D. (2017). *Evli kadınlarda evlilik doyumu, yetişkin bağlanma stilleri ve depresyon düzeyinin ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans Tez). Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep,
- Öztürk, A. (2015). *Bireylerin sosyal medya kullanım davranışları ile ilişki doyumu düzeyi arasındaki bağlantıların değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Pektaş, Ö. (2018). *Android tabanlı akıllı saatler için diyabet uygulaması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Rıza, Ö.S. (2016). *Evli bireylerin bilişsel duygu düzenleme stratejilerinin psikolojik iyi oluşları ve evlilik doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sancaktar, N. (2016). *Yeni evlenen ve uzun süredir evli olan çiftlerin evlilikte problem çözme becerisi düzeylerinin öznel iyi oluş ve evlilik doyumu düzeyleri ile ilişkisinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi) Beykent Üniversitesi, İstanbul.

- Savaş, G. (2011). Kitle iletişim araçlarına eleştirel bir yaklaşım. *Journal of Human Sciences*, 8(1). <https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/view/160/160> adresinden 10 Ekim 2021 tarihinde edinilmiştir.
- Stack, S. ve Eshleman, J. R. (1998). Marital Status and Happiness: A 17-Nation Study. *Journal of Marriage and the Family*, 60(2), 527. Doi: 10.2307/353867
- Şahinkaya, G.H. ve Şahinkaya, H. (2017). İnternet ve mobil teknolojilerin yaygınlaşması: fırsatlar ve sınırlılıklar. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 186-20
- Tekin, H. H. (2006). *Nitel Araştırma Yönteminin Bir Veri Toplama Tekniği Olarak Derinlemesine Görüşme*. İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi, 101-116.
- Thompson, J. B. (2008). *Medya ve Modernite*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Türkiye İstatistik Kurumu. *Hane halkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması*. [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2016-21779](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2016-21779) adresinden edinilmiştir.
- Uğurlu, G. E. (2010). *Yeni iletişim teknolojilerinde etkileşimlilik ve iletişim fakültesinde öğrencilerin etkileşimli iletişim ortamları hakkındaki görüşlerinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Vaterlaus, J. M., Stinson, R., ve McEwen, M. (2020). Technology Use in Young Adult Marital Relationships: A Case Study Approach. *Contemporary Family Therapy*, 42(4), 394-407. Doi:10.1007/s10591-020-09538-6
- Vaportzis, E., Giatsi Clausen, M., ve Gow, A. J. (2017). Older adults perceptions of technology and barriers to interacting with tablet computers: a focus group study. *Frontiers in psychology*, 8, 1687. Doi: [10.3389/fpsyg.2017.01687](https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.01687)
- Yaşar, M. (2018). Nitel araştırmalarda nitelik sorunu. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 55-73.
- Yelken, E. (1991). *Kişilerarası İlişkiler*. İstanbul: Sağlık Eğitim Kültür ve Araştırma Vakfı Yayınları.
- Yılmaz, K.B. (2020). *Eşle yaşanan sorunlar ile evlilik doyumu arasındaki ilişki*. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yıldız, M. A. ve Baytemir, K. (2016). Evli bireylerde evlilik doyumu ile yaşam doyumu arasındaki ilişkide benlik saygısının aracılığı. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 67-80. Doi: 10.17679/iuefd.17181627.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yolcu, Ö. (2018). *Yeni iletişim ortamları*. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi. Web site: http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/kok/yeni_iletisim_ortamlari_u138.pdf adresinden 15 Ağustos 2021 tarihinde edinilmiştir.

Zurher, J. D., King, J., Callister, M., Stockdale, L., ve Coyne, S. M. (2020). "I can multitask": The mediating role of media consumption on executive function's relationship to technoferece attitudes. *Computers in Human Behavior*, 113, 106498. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2020.106498>